

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри, к.політ.н., доцент

_____ **О. Л. Гільченко**

« ____ » _____ **2021 р.**

**«ПАРТІЙНА СИСТЕМА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ У ПЕРІОД ШОСТОЇ
РЕСПУБЛІКИ»**

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія. Політична аналітика та експертиза»

Макарової Ганни Михайлівни

Науковий керівник: Трофименко А. В.,
к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин

Рецензент: Фесенко М. В., д.політ.н.,
провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України»

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« ____ » _____ 20 ____ р.

Маріуполь – 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	8
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження.....	8
1.2. Стан наукової розробки, джерельна база та методи дослідження.....	17
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	26
2.1. Економічні та соціальні передумови функціонування партійної системи	26
2.2. Виборче законодавство як фактор розвитку партійних процесів	38
РОЗДІЛ 3. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРЕЙСЬКОЇ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В ПЕРІОД ШОСТОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	51
3.1. Характерні риси партійних процесів в Республіці Корея після початку демократизації.....	51
3.2. Особливості виборів до Національної асамблеї у 2020 році	63
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Республіка Корея являється унікальним прикладом країни, якій вдалося здійснити повністю безболісний перехід від авторитарної влади військової адміністрації до дійсно демократичного режиму. За тридцять років корейська держава реалізувала цілий ряд політичних реформ, які на сьогодні дозволили їй досягти значних показників демократичності у рейтингах провідних міжнародних організацій (таких як Freedomhouse). І все це відбувалося на фоні успіхів в економічній та соціальній сферах.

Зараз Республіка Корея являється однією з передових країн азійського регіону, значення якого в світовій політиці з кожним роком неухильно зростає. Враховуючи це, її ефективний досвід демократичних перетворень та демократичного будівництва може бути корисним не лише найближчим сусідам (країнам Південно-Східної Азії), але й іншим державам, які намагаються реалізувати демократичні реформи. Треба відзначити, що сучасна корейська партійна система відзначається нестійкістю політичних партій, їх схильністю до розколів, об'єднань та переформатувань перед виборами, значною роллю партійних лідерів, регіональним принципом в розподілі електоральних уподобань. Все це робить її значним чином подібною до української, тому корейський досвід у цій сфері може бути потенційно корисним для України, що надає нашому дослідженню актуальності.

Також, саме в Республіці Корея були успішно проведені одні з перших парламентських виборів в умовах пандемії. Про успішність кроків та стратегій, які були реалізовані Національною виборчою комісією, свідчили як відсутність спалаху захворювання після проведення голосування, так і рекордно високий рівень явки виборців (найвищий з 1992 року). Враховуючи,

що на сьогодні пандемія продовжує багато у чому визначати розвиток всіх сфер життя світової спільноти, вивчення позитивного корейського досвіду у цьому напрямку є надзвичайно важливим.

Саме всіма зазначеними вище складовими і обумовлена актуальність нашого дослідження.

Мета та завдання дослідження. *Метою* дослідження був комплексний аналіз партійної системи Республіки Корея в період Шостої республіки. Відповідно до мети перед автором були поставлені наступні **завдання:**

- проаналізувати підходи до вивчення проблем партійних систем, визначити понятійно-категоріальний апарат;
- вивчити рівень наукової розробки, джерельну базу та методи дослідження;
- розглянути соціальні та економічні передумови функціонування сучасної партійної системи Республіки Корея;
- охарактеризувати виборче законодавство як фактор розвитку партійних процесів;
- дослідити характерні риси партійних процесів в Республіці Корея після початку демократизації;
- проаналізувати особливості проведення, результати та наслідки виборів до Національної асамблеї Республіки Корея у 2020 році.

Об'єктом дослідження виступає партійна система Республіки Корея.

Предметом вивчення особливості трансформаційних процесів в партійній системі Республіки Корея періоду Шостої республіки.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1988 року (дата встановлення Шостої республіки в наслідок передачі влади демократично обраному президенту) і до сьогодні. Однак подекуди автор виходив за визначені хронологічні межі, що обумовлено необхідністю вивчення передумов розвитку корейської партійної системи.

Під час нашого дослідження була проаналізована широка база наукових робіт, серед яких ми виділили декілька груп..

Перша група об'єднала дослідження присвячені теоретичним аспектам вивчення партій та партійних систем таких дослідників як М.Дюверже [21], К. Лоусон [14], Н.Нойман [70], Дж. Лапаломбала [14], С.Саторі [86], К. фон Бойме [38], Дж.Олдріч [34], В.Кей [64], А.Даунс [44], К.Баун [37], Х.Ноель [71; 72], К.Кріммель [56], Дж.Сарторі [85], Л.Алісова [1], Е.Вятр [5], А.Румпель [13], М. Ставнійчук [20], А.Лейпхарт [29], Б.Мохчук [13], Ю.Батисова[3], І.Кузнецов [3], Н.Ряскова [23].

Друга група увібрала у себе наукові напрацювання з питань соціально-економічного та правового розвитку Республіки Корея Ю.Андреєвої [2], О Док Хи [15], С.Лі [59], Дж.Онїл [75], Ку Хаген [55], Со Хек [103], К.Ольгинського [25], А.Федоровського [27], Т.Стангарона [90], А. Орлова [24], М. Мещерякової [24], С. Павлова [24], Т. Кузнецової [24].

Третя група об'єднала наукові дослідження, присвячені розвитку партійної системи Південної Кореї, а саме роботи Дж.Вонга [78; 98], С. Лі [60], Т.Дж. Ченга [42], Й. Лі [61], Ч-М. Пака [76], Д. Ч. Шина [76], І. Пенга [78], А.Кройсанта [36], У. Нео [47], Х. Стоктона [47], Д.Стейнберга [92], М.Шина [92], Т.Флекенстейна [46], С.Ч. Кіма [52], А.Грязева [6], О.Кирьянова [10], А. Спінеллі [89], Л.Бикера [4].

Наше дослідження базувалося на широкому колі джерел, які ми поділили на декілька груп.

Перша група об'єднала правові документи, які визначити основні засади функціонування партійної системи Республіки Корея. Серед них Конституція [43], «Закон про політичні партії» [79], «Закон про політичні фонди» [79], «Закон про обрання публічних посадовців» [85].

Друга група джерел включала інформацію секретаріату прем'єр-міністра [81], Національної асамблеї Республіки Корея [93], данні Національної виборчої комісії щодо результатів виборів [32; 33; 95; 96].), як певні малі партії впливали на прийняття урядових рішень тощо.

Третя група джерел об'єднала джерела статистичного характеру, як внутрішньо корейські, так і міжнародні, відносно різних сфер суспільного життя. До них ми віднесли інформацію Корейського статистичного інформаційного центру [53], Статистика Кореї щодо демографічних питань [83], інформація Всесвітнього банку [62], інформація Організації економічної співпраці та розвитку [74], організації Freedomhouse [87].

Четверта група джерел об'єднала партійні програми ключових політичних сил, таких як Демократична партія, Партія «Платформа», Партія єдиного майбутнього.

Методи дослідження. Методологія роботи спирається на системний підхід до аналізу досліджуваного феномену. В своєму дослідженні ми намагалися комплексно проаналізувати проблему розвитку та трансформації партійної системи Республіки Корея періоду Шостої республіки. Комплексному аналізу сприяло використання теоретичних та практичних робіт дослідників різних наукових шкіл, присвячених вивченню партійних систем та політичних партій. Для вирішення основних дослідницьких завдань ми використовували як загальнонаукові, так спеціальні методи дослідження, такі як порівняльний аналіз, аналіз статистичних даних, кількісний та якісний контент-аналіз, наукове моделювання тощо. При викладенні матеріалу використовувався як проблемний принцип (кожному науковому завданню у нашій роботі відповідає окремий підрозділ), так і історичний підхід (розвиток партійної системи Республіки Корея розглядається в хронологічному порядку з урахуванням різних факторів, які впливали на окремих історичних етапах розвитку).

Наукова новизна. Вперше до української історіографії вводиться ряд джерел, які дають можливість дослідити особливості розвитку партійної системи Республіки Корея на сучасному етапі. Також були використані нові зарубіжні джерела (англійською та корейською мовами), які раніше не вивчалися в рамках досліджень, присвячених партійним системам.

Практичне значення. Матеріали й отримані результати можуть використовуватися в навчальному процесі при підготовці спецкурсів з партійних систем зарубіжних країн.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження були представлені у доповідях на всеукраїнських науково-практичних конференціях: Одинадцята Інтернет-конференція «Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу» (м. Маріуполь, 2021 р.), Декада студентської науки 2021 (Маріуполь, 2021 р.).

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи було опубліковано дві наукові праці.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладений на 79 сторінках. Список використаних джерел складається з 103 найменувань на 12 аркушах.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

В межах нашого дослідження, присвяченого партійній системі Республіки Корея, основними понятійними категоріями, використаними для аналізу, були «політична партія», «партійна система» та «виборча система».

Політична партія являється ключовою понятійною категорією в не лише в партології, але й в усіх політологічних розвідках та політичних процесах в цілому. Партії являються тими інституціями, які організують політичну конкуренцію та формують політику в демократичних країнах. Враховуючи провідну роль партій в політичному житті, процес створення та підтримки в межах партії, партійні інтереси та ті функції, які виконують партії в політичній системі, є предметом детальної уваги дослідників-політологів. Різноманітні теорії, які існують в політичній науці на сьогодні, мають різні підходи до трактування поняття «політична партія», роблять різні прогнози щодо поведінки партій та їхньої ролі у розбудові та підтримці демократії.

В сучасній науці немає одного загально визнаного підходу визначення політичної партії, найбільш поширеними є наступні підходи: структурний (Р. Міхельс, М. Острогорський, М. Дюверже), структурно-функціональний (К. Нойман, Дж. Лапаломбара, Ж.-Л. Кермонн), функціональний (К. Лоусон, У. Кротті, Р. Макрідіс), електоральний (Д. Сарторі), ідеологічний (К фон Бейме).

Серед представників структурного підходу слід окремо виділити М. Дюверже. У своїй роботі «Політичні партії», яка була опублікована в 1951 році, він заклад основи сучасної партології. Він детально розглянув проблему генезису партій, їх інституційну сутність, місце в політичній

системі, роль в демократичному процесі, зв'язок з виборчим процесом. Сутність політичної партії Дюверже вбачає в її організаційній структурі, яка й визначає її соціальний склад, доктринальну єдність, принципи й методи діяльності. М. Дюверже виділяв два основних типи політичних партій: масова (спирається на розвинуту мережу філій, фіксоване членство, ідеологію) та кадрова (відсутні фіксоване членство та членські внески, орієнтується на виборчу кампанію) [21].

За визначенням прихильниці функціонального підходу К. Лоусон, політична партія являється організацією індивідів, яка прагне шляхом виборів або поза ними поширити повноваження народу або його частини для реалізації політичного панування [14].

В рамках структурно-функціонального підходу З. Нойманн визначив партію як організацію політичних агентів суспільства, яка пов'язана з контролем урядової влади, та конкурує за народну підтримку з іншою групою або групами [70, с. 396]. Ще один прихильник структурно-функціонального підходу Дж. Лапаломбара виділив чотири конституційні характеристики партії:

- партія є носієм ідеології;
- партія представляє собою організацію;
- метою партії є отримання та утримання влади;
- кожна партія намагається забезпечити собі підтримку населення [14].

Електоральне визначення партій можна певним чином вважати різновидом функціонального визначення, воно акцентує увагу саме на електоральній функції. Тобто, сутність політичної партії обумовлена її зв'язком з виборчим процесом та забезпеченням приходу до влади певної групи політиків. Дослідник Д. Сарторі визначає політичну партію як політичну групу, яка бере активну участь у проведенні виборів і завдяки цьому має можливість мати своїх кандидатів у державних установах [86].

Ідеологічний підхід до трактування сутності політичної партії спирається на сукупності її програмних та світоглядних поглядів. К. фон

Бойме, який являється прихильником цього підходу, розуміє під партією групу одностайних, що діють для досягнення загальних політичних цілей [38].

В рамках вивчення політичних партій тривалий час була популярною теорія партійної поведінки. В рамках цього напрямку працювали такі дослідники як Дж.Олдріч, В.Кей, А.Даунс. В.Кей наголошував на тому, що при аналізі треба відрізняти партії як складову частину уряду, партії як організацій та партії в межах електоральної боротьби [64]. А.Даунс пропонував розуміти партію як згуртовану команду політиків, які мають на меті отримати посади [44].

Теоретичні підходи до розуміння партії А.Даунса розвив у своїх дослідженнях Дж.Олдріч. І для А.Даунса, і для Дж.Олдріча політики, які шукають посади, є центральними акторами, які формують кожну партію. У той же час, Дж.Олдріч ускладнив просту модель А.Даунса, додаючи політичні мотиви для кандидатів, розширюючи своє уявлення про те, що можна вважати партією, з метою включення активістів, мотивованих політикою, та багато уваги приділяє внутрішній організації партій. Дж.Олдріч намагається пояснити основні зміни в партійній організації, стверджуючи, що ці зрушення можна розуміти як намагання вирішити мінливі проблеми, з якими стикаються політики, яких він визначає як основу партії. Таким чином, для Дж.Олдріча партії в кінцевому підсумку є креатурами політиків, які змінюються у відповідь на зміни інтересів цих політиків [34].

Центральним аналітичним ходом теорії партій є зміщення уваги з кандидатів і посадових осіб на групи. Дослідник К.Баун стверджує, що групи організованих політиків є основними одиницями в рамках теорії партій. З цієї точки зору партії є коаліціями груп інтересів та активістів, які прагнуть захопити та використовувати уряд для своїх конкретних цілей [37, с.571]. Висуваючи кандидатури, групи, які утворюють партії, визначають основні партійні позиції, вирішують, наскільки ризикувати, переслідуючи ці позиції, і обирають, яких кандидатів висувати під партійним прапором. У той час як

а.Даунс та Дж.Олдріч наголошують на пріоритетній ролі посадовців в партії, К.Баун розглядає успішних політиків насамперед як надійних агентів груп, які утворюють партію. При цьому, не дивлячись на різноманітні групові вимоги в межах партії, вони, тим не менш, інтегровані в одну одиницю, яку можна моделювати як організацію з визначеними цілями [64].

Роблячи акцент на вирішальній ролі організованих інтересів, громадських активістах та інтелектуалах, теорія партій дає корисне нагадування про обмеження суто виборчими рамками та робить припущення, що партії часто переслідують пріоритети вузьких груп, а не широкої громадськості [64].

Таким чином, найчастіше в теорії партій основним структурним елементом політичної партії виступає організована політична група. Такі групи повинні конкурувати на виборах, щоб обрати виконавчу владу та законодавців, які реалізовуватимуть бажану політику. Оскільки жодна група не може отримати голоси більшості, важливо, щоб групи утворювали коаліції, які співпрацювали б у мобілізації підтримки кандидата, який представляє політичні вимоги коаліції. Але як відомо з теореми про, такі коаліції, вони ймовірно, будуть нестабільними. Якщо групові переваги багатовимірні, не існує жодної коаліції, яка могла б однозначно претендувати на більшість на виборах. Отже, якщо групи А і В утворюють коаліцію, яка переможе групу С, то С, як правило, зможе запропонувати щось краще одній з цих груп і сформувати переможну коаліцію з А або В [65].

Дослідник Х.Ноель вважав, в межах партії діють коаліційні посередники, які розробляють ідеологічні рамки, що пов'язують політичні вимоги між групами в принципову або логічну структуру. У тій мірі, в якій виборці та інші приймають ці ідеологічні системи, вони стають основою для партійних брендів та іміджів. Група, яка приймає рішення відколотися, втрачає будь-які переваги, які вона отримала, асоціюючись з ідеологічним іміджем партії [71; 72].

Дослідник К.Крїммель виходив з трактування партій як розширених мереж. Партія визначається як сукупність зв'язків між складовими групами. Цей підхід неявно припускає, що встановлення та розрив мережевих з'єднань є дорогим для залучених груп і що ці витрати зменшують переваги зміни партійної прихильності [56].

Також, якщо розглядати партію як коаліцію партійних груп, виникає питання щодо прийняття внутрішньопартійних рішень. У таких умовах існує принаймні чотири можливі механізми агрегації: голосування, торг, ієрархія/делегування та децентралізована координація [64].

Таким чином, політична партія – це коаліція політичних діячів та політичних груп з власною структурою та об'єднаних певною ідеологічною системою, яка спрямовує свою діяльність на отримання та утримання влади, перш за все, за допомогою виборчого процесу, та претендує на роль виразника інтересів певної групи населення.

Політичні партії, які взаємодіють з іншими партіями, державою та інститутами влади, є активними суб'єктами політичного процесу. В результаті їх діяльності між партіями виникають стійкі зв'язки і відносини. Сукупність політичних партій, що легально діють в країні, структура їх відносин та зв'язків утворюють партійну систему [9]. Партійна система певним чином представляє собою механізм взаємодії і суперництва між партіями в боротьбі за отримання влади і її здійснення. Партійна система виступає тим інститутом політичного життя, який пов'язує суспільство та владу, яка безпосередньо впливає на розвиток політичних зв'язків громадян та сприяє їх політичній соціалізації.

Рівень розвитку політичних партій і партійної системи виступає одним з найважливіших індикаторів ступеню консолідації демократії в сучасних суспільствах. Аналізуючи партійні системи відповідно до їх коаліційних можливостей, Дж. Сарторі ввів поняття «коаліційний і шантажний потенціал». Коаліційним потенціалом у партійній системі володіє та партія, без союзу з якою правлячій партії не вдасться ефективно керувати.

Шантажним потенціалом володіє та партія, яка має достатній вплив, щоб блокувати ефективне управління правлячої сторони [85].

У сучасній політологічній науці існує два основних підходи до розуміння та визначення сутності партійних систем.

Перший підхід, широкий, визначає партійну систему як відносини між партіями з однієї сторони, та державою й іншими політичними інститутами країни з іншої. В рамках цього підходу дослідниця Л. Алісова визначає партійну систему як політичну структуру, що включає сукупність політичних партій різного типу з їх стійкими зв'язками та взаємовідносинами між собою, з державою та іншими інститутами влади, характером, умовами діяльності, поглядами на основні цінності політичної культури суспільства та ступінь погодженості цих поглядів у ході виконання прийнятих ними рішень. [1, с. 118-119]. Прихильники широкого підходу включають до партійної системи мережу взаємозв'язків партій з різними політичними та громадськими інститутами (виконавча влада, засоби масової інформації тощо), а також взаємодію між партіями та громадянами країни, інтереси яких партія представляє. Ці взаємозв'язки стосуються як середовища, так і внутрішньої партійної системи.

Другий підхід, вузький, розглядає партійну систему як взаємовідносини між партіями, без включення зв'язків партій з іншими політичними та громадськими інститутами. Серед прихильників вузького підходу до розуміння партійної системи можна виділити М. Дюверже. В кожній країні протягом більш менш тривалого періоду число партій, їх внутрішня структура, ідеологія, розміри, альянси, типи опозицій набувають певної стабільності. Цей стабільний ансамбль і формує систему партій. Партійна система формується в результаті взаємодії різних факторів, серед яких можна виділити загальні та специфічні. До загальних М. Дюверже відносив соціально-економічні, ідеологічні та технічні чинники; до специфічних - взаємодію політичного режиму та виборчої системи. Таким

чином, під партійною системою М.Дюверже розумів всі партії в межах певної країни, діючі на основі стабільних зв'язків [8].

Польський дослідник Е.В'ятр визначав партійну систему як сукупність відносин між легально діючими політичними партіями; ці відносини виражаються в суперництві або спільному змаганні за владу [5, с. 330].

Дехто з політологів виділяє таке поняття як «формат партійної системи», під яким зазвичай розуміють сукупність зовнішніх характеристик партійної системи, тобто тих, що не мають прямого відношення до конфігурації політичних сил в рамках певного співтовариства.. Основними характеристиками формату партійної системи є ступінь електоральної нестійкості та політичної фрагментації. Нестійкими вважаються ті партійні системи, де існує велика доля виборців, що змінюють свої електоральні уподобання та прихильності в проміжках між виборами, а фрагментованими ті, які складаються з значного числа структурних елементів – партій [9].

В межах нашого дослідження, аналізуючи політичні процеси в партійній системі Республіки Корея, ми спиралися на широкий підхід, розуміючи під партійною системою сукупність всіх політичних партій, що діють в країні, та мережу зв'язків, які існують між окремими партіями, державними інститутами та інститутами громадянського суспільства.

Також в межах дослідження партійних процесів ми безпосередньо мати справу з такою категорією як «виборча система». Загалом, виборчу систему можна трактувати в широкому та вузькому розумінні. В широкій трактовці виборча система передбачає сукупність суспільних відносин, що ґрунтуються на певних правових та демократичних принципах, які виникають в процесі формування владних структур держави та виявлення волі електорату з приводу найважливіших питань громадського життя. Цієї позиції дотримувався дослідник А. Руппель. У свою чергу М. Ставнічук дає трохи інше визначення виборчої системи, а саме як системи суспільних відносин, що охоплюють порядок організації і проведення виборів представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування [13].

У вузькому значенні виборча система - це розподіл місць, у представницьких органах, після затвердження підсумків голосування. Вузький підхід до розуміння виборчої системи виходить з класичного визначення А. Лейпгарта, який визначає виборчу систему через три складові: виборчу формулу (яку часто трактують як виборчу систему у вузькому сенсі), магнітуду виборчого округу (кількість мандатів, які розподіляються в окрузі) та виборчий бар'єр (мінімальна підтримка виборців, необхідна для участі у розподілі мандатів) [29].

Мохчук Б. визначає наступні елементи виборчої системи: магнітуда виборчого округу; кількість виборчих округів; структура виборчого бюлетеня (зміст та спосіб заповнення); особливості суб'єктів, які беруть участь у виборах (кандидати, партії, блоки тощо) та загальні вимоги до їх висування; виборча формула (спосіб трансформації голосів у місця); прохідний бар'єр; вимоги легальності виборів (мінімальна явки виборців чи вимога дійсності результатів виборів в певній кількості округів, тощо) [13].

В державах світу існує три типи виборчих систем: мажоритарна, пропорційна та змішана. Мажоритарна виборча система – різновид виборчої системи, коли він обраними вважаються кандидати (списки кандидатів), отримали встановлене законом більшість голосів виборців. Мажоритарна система поділяється на абсолютну, відносну та кваліфіковану більшість.

При системі абсолютної більшості для обрання необхідно набрати понад 50% визнаних дійсними голосів електорату (50%+1 голос). Система відносної більшості передбачає перемогу на виборах кандидата, який здобув більше голосів у порівнянні з будь-яким іншим претендентом. Система відносної більшості містить такі переваги, як надання однозначного вибору між двома провідними партіями; виборці мають можливість оцінювати кожного кандидата, а не приймати готовий список, наданий партією; члени парламенту представляють конкретні міста, села та регіони, а не лише окремі партії. З іншого боку, система відносної більшості має й недоліки. Одним з таких є те, що вона може стимулювати формування та посилення політичних

партій, що спираються на регіони, які засновуватимуть свої кампанії на концепціях, актуальних для більшості населення в їхньому регіоні, але виключають інтереси інших регіонів. Якщо партія має максимальну підтримку у певній частині країни й одержує там більшість голосів, то вона отримає всі місця при владі від цієї місцевості. Також система дає велику кількість втрачених голосів виборців, які не призвели до обрання жодного претендента. При системі кваліфікованої більшості законодавство встановлює певний відсоток голосів (завжди більше половини), які має отримати кандидат, щоб бути обраним у першому турі виборів [3].

Пропорційна виборча система – різновид виборчої системи, коли партії, що брали участь у виборах, отримують в парламенті число мандатів, пропорційне числу відданих них голосів. Пропорційна виборча система характеризується тим, що виборець голосує за партію, а не за конкретного претендента. Пропорційна система достовірно конвертує голоси в мандати в парламенті і таким чином уникає неправильних результатів, нечисленні партії теж мають можливість бути обраними до законодавчого органу. Також унеможливаються ситуація, коли партія отримує всі мандати в певному регіоні. Ще однією перевагою пропорційних систем є те, що вони значно скорочують кількість втрачених голосів. Коли виборчі відсоткові бар'єри низькі, майже всі голоси, віддані під час виборів, служать обранню тих претендентів, за яких ці голоси віддали. Виборці розуміють, що їхній вибір, незалежно від кількості інших голосів, може вплинути на результат виборів. Важливим плюсом пропорційної системи є й те, що за допомогою надання всім зацікавленим сторонам участі у виборах, рішення прийматимуться із залученням різних соціальних верств суспільства [3].

Однак пропорційні системи мають і свої мінуси. Серед них збільшення роздробленості партійної системи, що призводить до послаблення парламенту. Іншим недоліком пропорційної системи є те, що вона може надавати мандати у законодавчих органах екстремістським партіям. Ще одним мінусом є те, що нечисленні партії набувають непропорційно великих

повноважень. Великі партії можуть надавати партіям, мають малий відсоток голосів, право вето щодо рішень великої партії.

Змішана виборча система являється різновидом виборчої системи, що поєднує у собі ознаки як мажоритарної, так і пропорційної виборчої системи. Одна частина депутатських мандатів розподіляється на основі принципів мажоритарної системи, а інша – відповідно до принципів пропорційної системи [23].

Таким чином, проаналізувавши понятійно-категоріальний апарат дослідження, ми дійшли висновку, що на сьогодні існують різні підходи до розуміння та визначення понять «партійна система», «партія», «виборча система», що є свідченням складності та актуальності даних наукових категорій. На основі вивчення існуючих підходів ми змогли сформулювати ті визначення, які ж допомогли б нам найбільш точно та ефективно досягти поставлених наукових задач.

1.2. Стан наукової розробки, джерельна база та методи дослідження

Під час нашого дослідження була проаналізована широка база наукових робіт, серед яких ми виділили декілька груп..

Перша група об'єднала дослідження присвячені теоретичним аспектам вивчення партій та партійних систем. Серед цієї групи особливого значення мати дослідження, присвячені вивченню політичної партії як складової партійної системи. Серед них роботи М.Дюверже [21], К. Лоусон [14], Н.Нойман [70], Дж. Лапаломбала [14], С.Саторі [86], К. фон Бойме [38]. Ці роботи дозволили нам проаналізувати основні класичні підходи до трактування сутності політичної партії відповідно до структурного, функціонального, структурно-функціонального, електорального та ідеологічного підходів.

Розробкою теорії партійної поведінки та розуміння політичної партії через цю складову займалися такі дослідники як Дж.Олдріч [34], В.Кей [64], А.Даунс [44]. Як А.Даунс, так і Дж.Олдріч у своїх дослідженнях центральними акторами у процесі формування партії визначали окремих політиків. К.Баун [37] запропонував розглядати в якості основних структурних одиниць в процесі формування партій не окремих політиків, а певні політичні групи, вбачаючи таким чином в політичній партії певну коаліцію політичних груп. Виходячи з цього, він робив висновок, що партія переслідує пріоритети певних вузьких груп політиків, а не широкої громадськості. Подібне теоретичне трактування політичної партії дозволило нам проаналізувати особливості корейських партій, сприяло доволі ефективному дослідженню, враховуючи, що характерною особливістю корейських партій є саме їх коаліційність та велика роль лідерів у визначенні політичної стратегії та проведенні виборчої кампанії.

Також доволі цікавими для нас був підхід дослідника Х.Ноеля [71; 72] щодо коаліційних посередників, які сприяють об'єднанню в логічну структуру окремих політичних груп, та К.Кріммеля [56], який аналізував політичну партію як мережу, а взаємодію політичних груп досліджував як мережеву взаємодію.

Проблеми формування та функціонування партійних систем розглядали Дж.Сарторі [85], Л.Алісова [1], М.Дюверже [8], Е.Вятр [5]. Їх дослідження дали нам змогу виявити особливості структури корейської партійної системи. В рамках нашого дослідження ми використовували широкий підхід до розуміння партійної системи, який передбачає аналіз не лише тих зв'язків, які існують між політичними партіями, але й зв'язків політичних партій з іншими інститутами держави та громадянського суспільства.

Також в рамках вивчення партійної системи нам у нагоді стали роботи, присвячені особливостям виборчих систем, враховуючи безпосередній зв'язок між цими двома системами. Серед таких робіт слід відзначити праці

А.Румпеля [13], М. Ставнічука [20], А.Лейхарта [29], Б.Мохчука [13], Ю.Батисової [3], І.Кузнецова [3], Н.Ряскової [23].

Таким чином, дослідження першої групи дозволили нам сформулювати теоретичні засади нашої роботи та виокремити понятійно-категоріальний апарат.

Друга група увібрала у себе наукові напрацювання з питань соціально-економічного та правового розвитку Республіки Корея.

Особливостям економічного розвитку Кореї після початку демократизації присвячені роботи Ю.Андреевої [2], О Док Хи [15], С.Лі [59], Дж.Онїл [75]. Ці роботи дали нам змогу прослідкувати за характерними рисами економічного розвитку країни на різних етапах та при різних адміністраціях, особливості виходу Республіки Кореї з фінансових криз 1998 та 2008 років, виокремити стратегічні напрямки економічного розвитку країни сьогодні, детально проаналізувати особливості та перші результати реалізації корейської економічної стратегії, спрямованої на побудову креативної інноваційної економіки.

Особливостям соціального розвитку країни, основним соціальним проблемам та стратегіям їх вирішення, які приймалися різними адміністраціями на різних етапах розвитку, присвячені роботи Ку Хаген [55], Со Хек [103]. В рамках цих робіт детально аналізується вплив процесу старіння нації на загальний розвиток Республіки Кореї, кроки, які приймаються корейським урядом для забезпечення у цих умовах стабільного економічного розвитку країни та низького рівня соціальної нерівності в корейському суспільстві.

Важливе місце у нашій роботі займало дослідження К.Ольгинського [25], яке базувалося на матеріалах директору південнокорейського Центру управління соціальними підприємствами Лі Джонгхйона. Це дослідження було присвячене особливостям розвитку соціального підприємництва в Республіці Корея. Саме воно дало нам змогу сформулювати уявлення про цей процес та проаналізувати роль соціального підприємництва у ефективній

стратегії подолання кризи, пов'язаною з пандемією, що стало однією зі складових успіху Демократичної партії на парламентських виборах 2020 року.

Окремо виділимо праці А.Федоровського [27], Т.Стангарона [90], присвячені особливостям соціально-економічного розвитку Республіки Корея в умовах пандемії. Саме ці праці містили останні данні щодо розвитку корейської держави, прогнози на майбутнє та дали змогу сформувати підґрунтя для дослідження особливостей розвитку партійної системи на сучасному етапі.

Під час вивчення нормативно-правових засад функціонування партійної та виборчої системи Республіки Корея ми, перш за все, спиралися на джерела, щоб надали нашому дослідженню більшої об'єктивності та неупередженості, однак корисними для нас стали напрацювання А. Орлова [24], М. Мещерякової [24], С. Павлова [24], Т. Кузнецової [24], в яких робилася спроба проаналізувати правове підґрунтя функціонування корейської партійної системи, систематизована нормативна база з цього питання, хоча і без включення до аналізу останніх поправок, прийнятих у 2019 році.

Таким чином, дослідження другої групи дозволили нам сформувати комплексне уявлення щодо умов та передумов розвитку політичних процесів та партійної системи Кореї в період Шостої Республіки.

Третя група об'єднує наукові дослідження, присвячені розвитку партійної системи Південної Кореї.

Особливостям інституціоналізації та формування сучасної партійної системи Республіки Корея присвячені роботи Дж.Вонга [78; 98], С. Лі [60], Т.Дж. Ченга [42], Й. Лі [61], Ч-М. Пака [76], Д. Ч. Шина [76], І. Пенга [78]. З цих робіт ми дізналися про основні тенденції розвитку корейської партійної системи після взяття курсу на демократизацію у 1988 році, змогли виокремити особливі характерні риси політичних партій в Кореї, особливості внутрішньопартійної та міжпартійної боротьби, вивчити вплив законодавчих поправок, які приймалися на різних етапах, на розподіл місць в парламенті та

особливості формування уряду, у тому числі, проаналізувати феномен перегорнутого уряду та його вплив на розвиток політичних процесів в країні.

Електоральна політика корейських партій розглядалася у роботах А.Кройсанта [36], у. Нео [47], Х. Стоктона [47], саме вони дозволили вивчити особливості електорального розподілу голосів виборців та передвиборчих стратегій різних політичних сил, порівняти виборчі програми та стратегії партій, які відносяться до різних ідеологічних таборів. При аналізі ідеологічних засад корейських політичних партій особливо корисними для нас виявилися роботи Д.Стейнберга [92], М.Шина [92], Т.Флекенстейна [46], в яких досліджувалися особливості розвитку політичних ідеологій, зміни у ідеології партій під впливом внутрішніх та зовнішніх викликів.

Окремо треба виділити роботи, присвячені характеристиці парламентських виборів 2020 року, а саме праці С.Ч. Кіма [52], А.Грязева [6], О.Кирьянова [10] Вони дозволили проаналізувати особливості процедури голосування та підрахунку голосів з урахуванням поправок до виборчого законодавства 2019 року, порівняти розподіл електоральної підтримки за результатами попередніх опитувань та офіційних результатів виборів, проаналізувати основні особливості виборчого процесу у цей рік. Також при вивченні парламентських виборів в Республіці Корея у 2020 році нам стали у нагоді роботи А. Спінеллі [89], Л.Бикера [4], А.Грязева [6], які зосереджувалися на проблемах, пов'язаних з проведенням виборів в умовах пандемії. З них ми дізналися про особливості роботи Національної виборчої комісії в умовах пандемії, про ті корективи, які були внесені до виборчого процесу з метою забезпечити безпеку виборцям, про механізми забезпечення прозорості та чесності голосування. Проаналізували, яким чином пандемія взагалі вплинула на розподіл електоральних уподобань та яким чином успіхи адміністрації президента Муна у боротьбі з пандемією сприяла перемозі Демократичної партії на парламентських виборах.

Таким чином, дослідження третьої групи дозволили нам прослідкувати за особливостями трансформації корейської партійної системи в період Шостої Республіки.

Наше дослідження базувалося на широкому колі джерел, які ми поділили на декілька груп.

Перша група об'єднала правові документи, які визначити основні засади функціонування партійної системи Республіки Корея. Серед них Конституція [43], «Закон про політичні партії» [79], «Закон про політичні фонди» [79], «Закон про обрання публічних посадовців» [85]. Саме ці джерела дали змогу сформуванню комплексного уявлення про ті нормативні умови гри, в яких діяли політичні партії та розвивалася партійна система Республіки Корея, прослідкувати за особливостями реформ у партійній та виборчій сфері, зробити висновки щодо передумов цих реформ.

Друга група джерел включала інформацію секретаріату прем'єр-міністра [81], Національної асамблеї Республіки Корея [93], данні Національної виборчої комісії щодо результатів виборів [32; 33; 95; 96]. Ці джерела давали нам офіційну статистичну інформацію з державних правлячих каналів щодо електоральної підтримки певних політичних сил, розподілу голосів на виборах та місць в корейському парламенті, економічні показники щодо розвитку Республіки Корея. Саме ці джерела сформували ту базу, яка яскраво демонструвала, яким чином змінювалася партійна система Республіки Корея на різних етапах, яким чином певні кроки уряду чи певні реформи відклали свій відбиток на результаті виборів, як в період між двома парламентськими виборами відбувалася реструктуризація політичних сил, представлених в парламенті (розколи та об'єднання партій), як певні малі партії впливали на прийняття урядових рішень тощо.

Третя група джерел об'єднала джерела статистичного характеру, як внутрішньо корейські, так і міжнародні, відносно різних сфер суспільного життя. До них ми віднесли інформацію Корейського статистичного інформаційного центру [53], Статистика Кореї щодо демографічних питань

[83], інформація Всесвітнього банку [62], інформація Організації економічної співпраці та розвитку [74], організації Freedomhouse [87]. Ці джерела перш за все дали нам змогу вивчити особливості соціально-економічного розвитку Кореї, при чому вивчення даних за одними напрямками як з корейських, так і з міжнародних джерел сприяло об'єктивності та неупередженості нашого дослідження.

Четверта група джерел об'єднала партійні програми ключових політичних сил, таких як Демократична партія, Партія «Платформа», Партія єдиного майбутнього. Ці джерела дозволили нам безпосередньо вивчити програмні документи партій, проаналізувати політичну риторику, вивчити структуру партій, особливості електоральної орієнтації. Використання програмних документів дозволило визначити, на яких питаннях робить акценти та чи інша політична сила в залежності від ситуації в державі та власних ідеологічних орієнтацій, прослідкувати за змінами в акцентах під впливом нових викликів. Все це сприяло комплексності нашого дослідження.

Методологія роботи спирається на системний підхід до аналізу досліджуваного феномену. В своєму дослідженні ми намагалися комплексно проаналізувати проблему розвитку та трансформації партійної системи Республіки Корея періоду Шостої республіки. Велика увага приділялася вивченню передумов розвитку сучасної корейської партійної, особливостей її розвитку на різних історичних етапах, впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на трансформаційні процеси в партійній системі, у тому числі вплив пандемії. Також ми намагалися системно розглядати особливості формування та діяльності політичних партій в Кореї, аналізувати їх системні характеристики та певні зміни, які відбуваються у партійному будівництві на сучасному етапі.

Комплексному аналізу сприяло використання теоретичних та практичних робіт дослідників різних наукових шкіл, присвячених вивченню партійних систем та політичних партій. Для досягнення наукових завдань та загальної мети нашого дослідження ми використовували як

загальнотеоретичні дослідження, присвячені розумінню феноменів партійної та політичної систем, політичних партій, їх зв'язку з виборчими системами та процесами, так і напрацювання більш практичного характеру, присвячені вивченню діяльності окремих партій, партійної системи Республіки Кореї на певних історичних етапах, впливу окремих чинників на політичні процеси.

Загалом, для вирішення основних дослідницьких завдань ми використовували як загальнонаукові, так спеціальні методи дослідження, такі як порівняльний аналіз, аналіз статистичних даних, кількісний та якісний контент-аналіз, наукове моделювання тощо.

Порівняльний аналіз став у нагоді при дослідженні особливостей розвитку партійної системи Республіки Кореї та окремих корейських політичних партій. Саме він дозволив визначити та порівняти основні подібності та розбіжності у розвитку партій та партійної системи на різних етапах, визначити основні механізми електоральної політики, взаємозв'язок внутрішніх та зовнішніх чинників з однієї сторони та результатів виборів та розподілу електоральної підтримки з іншої.

Аналіз статистичних даних був використаний при вивченні особливостей соціального, демографічного та економічного розвитку Республіки Корея, аналізу результатів парламентських виборів в різні роки.

Контент-аналіз, як кількісний, коли враховується лише частота появи певних характеристик, так і якісний, який враховує не лише кількісні показники, але й наповнення, ми використовувати при дослідженні нормативно-правової бази функціонування партійної системи та політичних партій в Кореї періоду Шостої республіки, аналізу виступів офіційних осіб та політичних лідерів, що дозволило нам прослідкувати за змінами у політичній риториці під впливом тих чи інших факторів та загроз.

Для вивчення особливостей розвитку сучасного розвитку партійної системи Кореї, у тому числі шляхом виокремлення її характерних рис, ми використовували метод моделювання. Для формування категоріально-

понятійного апарату дослідження використовувався логіко-інтуїтивний аналіз та термінологічний аналіз.

Для прогнозування перспектив подальшого розвитку партійної системи Республіки Кореї ми застосовували такий метод, як аналіз тенденцій, перш за все для виявлення майбутніх причинно-наслідкових зв'язків в прогностичних цілях.

В своєму дослідженні ми намагалися зберегти об'єктивність та неупередженість при трактуванні дискусійних моментів, з цією метою ми використовували під час аналізу якомога більше різноманітних підходів до розуміння та пояснення одного й того ж явища.

При викладенні матеріалу використовувався як проблемний принцип (кожному науковому завданню у нашій роботі відповідає окремий підрозділ), так і історичний підхід (розвиток партійної системи Республіки Корея розглядається в хронологічному порядку з урахуванням різних факторів, які впливали на окремих історичних етапах розвитку).

Таким чином, аналіз наукової літератури з досліджуваного питання дозволив зробити висновок, що вона є доволі різноманітною, представлена як вітчизняними, так і зарубіжними дослідженнями. Джерела, які були використані в роботі, також є доволі різноманітними. Крім того, при проведенні дослідження було використано доволі широке коло як загальнонаукових, так і спеціальних методів. Все це дозволило провести дослідження на доволі високому науковому рівні.

РОЗДІЛ 2.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Економічні та соціальні передумови функціонування партійної системи

Партійна система дуже тісно пов'язана з іншими сферами суспільного країни. Перш за все на її розвиток впливають процеси в економічній та соціальній сфері. Економічний розвиток сучасної Республіки Кореї бере свій початок з економічних реформ 60-х років ХХ століття, спрямованих на відновлення позицій країни на світовій арені, у тому числі в військовій сфері, зменшення залежності від Сполучених Штатів, перетворення корейської економіки з аграрної на індустріальну. Цей процес відбувався в умовах функціонування в Кореї авторитарного режиму (Третя та Четверта республіки). У напрямку економічного розвитку корейські адміністрації досягли значного успіху – зростання економіки у 1960-70-х роках досягало 10% на рік [59, с.64].

На початку 1980-х років уряд П'ятої республіки взяв курс на лібералізацію економіки, який був відображений у «Комплексних мірах по стабілізації економічної ситуації», з метою протистояння кризовим процесам у світовій економіці, пов'язаним з нафтовими кризами. Це було можливо завдяки формуванню сталої соціально-економічної бази в попередній період. Лібералізація корейської економіки передбачала у тому числі податкову реформу, приватизацію, стимулювання розвитку людського капіталу [59, с.78]. Крім того, реалізовані заходи допомогли сформуватися середньому класу, до якого увійшов малий та середній бізнес, люди з вищою освітою, кваліфіковані спеціалісти, представники бюрократії та міст. Економічний розвиток країни у цей час набагато випереджав соціальний розвиток, що

сприяло зростанню невдоволеності середнього класу, який став носієм демократичних цінностей, рушієм демократичних реформ та зробив можливим встановлення демократичної за своєю суттю Шостої республіки. Таким чином, політична криза середини 80-х років призвела до демократизації системи та проявилася у прийнятті Декларації про демократизацію за ініціативою генерала Ро Деу, який і очолив Шосту республіку [2].

Кроки з лібералізації економіки дозволили підтримати рівень зростання ВВП у 1980-90-х роках на високому рівні. Однак на розвиток економічної сфери Республіку Кореї негативно вплинула азійська фінансово-економічна криза 1997-1998 років. Причини виникнення та умови протікання кризи були обумовлені особливостями інституціональної та економіко-галузевою структури Республіки Корея. Серед них великий рівень втручання держави в економіку, відсутність готовності до економічної лібералізації, падіння системи валютного контролю, неефективна система державного регулювання фінансової сфери, експансіоністська політика монополій, необґрунтоване використання державного бюджету, лібералізація використання валюти громадянами, збільшення обсягів вивозу фінансових коштів за кордон [15, с.10].

Ця криза призвела до девальвації національних валют азійських держав та вдарила по конкурентоспроможності корейських товарів. Наприклад, у 1997 році 7 з 30 найбільших корейських компаній були визнані банкрутами. Однак вже у 1999 році Кореї вдалося вийти з кризи, досягнувши 11,3% річного зростання ВВП, що було зроблено у тому числі за допомогою проведення жорсткої кредитно-грошової політики та залучення допомоги міжнародних організацій [27, с.7-8].

В рамках масштабної неоліберальної реструктуризації промисловості проводилися масові звільнення, щоб знизити витрати на робочу силу та сприяти гнучкості фірм. Ситуація на ринку праці загалом була дуже несприятливою. Офіційний рівень безробіття з 1997 по 1999 роки зазнав

колосального зростання з 2,6% до 8,5%, а загальна кількість безробітних збільшилася з 6,58 тисяч до 1,7 мільйона осіб. Показники безробіття серед молоді були ще гіршими – 5,7% у 1997 та 12,2% у 1998 [103].

Безробіття найбільш торкнулося фінансового, торгового, виробничого та будівельного секторів. Нерівність у розподілі доходів посилилася, і коефіцієнт Джіні зріс з 0,271 у 1995 до 0,323 у 1999 році. Середній дохід міських домогосподарств скоротився з 1997 по 1998 рік на 14,4%, витрати на споживання теж зменшилися на 16,8%, а рівень бідності зріс з 9% до 16,4% з 1995 по 1999. Відсоток домогосподарств, що живуть за межею бідності, зріс з 4% до 12% з 1997 до 1998 року. Якщо валовий національний продукт до кризи у 1996 році становив 11422 долари США, то після кризи у 1998 році він упав до 6800 доларів [103].

Всі ці зміни позначилися на середньому класі. Якщо до кризи близько 70% зараховували себе до середнього класу, то після кризи – 45%, тобто все більше людей відчували, що якість життя стала гіршою настільки, що змінилося їхнє становище у суспільстві. До 2005 року показник трохи зріс до 56% [55]. Однак, були й ті представники середнього класу, які значно покращили своє матеріальне становище після кризи завдяки додатковим фінансовим ресурсам та власності, а також кризі банківської системи. Свій достаток вдалося підвищити і молодим фахівцям, які працюють у великих компаніях, адже відповідно до нової неоліберальної політики результати трудової діяльності та висока кваліфікація цінувалися більше, ніж стаж роботи. Таким чином економічна нерівність зросла не тільки між найбіднішими і найбагатшими верствами населення, а й у межах середнього класу.

Уряд санкціонував масові звільнення ще до кризи 1997 року через подорожчання праці та конкуренції з боку інших країн з дешевою робочою силою. У 1996 році адміністрація Кім Йонсама пішла на зустріч представникам бізнесу і вирішила ухвалити нові закони про працю. Профспілки, незважаючи на значні втрати у фінансуванні, продовжували

відстоювати права працівників, тому вже за адміністрації Кім Дечжунав 1998 році пройшли тристоронні переговори між урядом, роботодавцями та профспілками [103].

З метою залагодити конфлікт, що виник під час масштабних звільнень працівників під час кризи, Корейська тристороння комісія прийняла «Угоду про соціальне партнерство», яка мала допомогти позбавитися від наслідків кризи і дати поштовх до розвитку системи соціального захисту та забезпечення. Також надавалося право брати участь у політичній діяльності. Проте, незважаючи на протест профспілок, за цією угодою було дозволено систему звільнення зі скорочення штатів та систему відрядження робочої сили (відправлення співробітників до іншої фірми для роботи за підрядними договорами через спеціальні кадрові агенції), щоб зберігати гнучкість на ринку праці після кризи. Реструктуризація та масові звільнення призвели до зниження практики «довічної зайнятості», яка була характерною для корейської корпоративної культури. Також криза підірвала і економічну базу профспілкового руху з корпоративним управлінням [55].

Найсильніший удар припав на непрофесійних працівників, але кількість «білих комірців» та працівників на керівних посадах також скоротилася до 82,2%. Число постійних працівників значно знизилося, а кількість тимчасових працівників відповідно збільшилася. Такі працівники, були зайняті на непостійній основі, заробляли лише 60% від зарплати постійних працівників і мали дуже обмежений доступ до соціального забезпечення (пенсій, допомоги, страховок тощо) та членства у профспілках. Внаслідок цього посилилася ситуація з нерівністю доходів [103].

У цілому нині відсоток працівників з неповною зайнятістю (тимчасових, відряджених, субпідрядних тощо) продовжував зростати і після виходу з кризи. Якщо до кризи 1997 року показник не піднімався вище 45%, то 2001 року він різко піднявся до 55,9%, а 2005 року досяг 56,1%. Втративши роботу, багато людей не впадали у відчай і намагалися розпочати свій маленький бізнес. Проте, мало хто враховував, що малий бізнес теж

зазнав сильного впливу кризи через високі відсоткові ставки за кредитами та зниження споживчого попиту. Тільки з 1997 по 1998 число власників малого бізнесу скоротилося на 13,5% [103].

Розвиток корейської економіки у XXI столітті відбувався у руслі загальносвітових тенденцій, у тому числі світового уповільнення темпів економічного зростання. У цей час відбувалося реформування економіки Республіки Корея за сценарієм МВФ. Воно передбачало реформу фінансового сектору (у тому числі зміцнення фінансового контролю, реструктуризація фінансової сфери, лібералізації фінансового ринку, розвиток фондового ринку); реформу корпоративного сектору (у тому числі лібералізація цієї сфери шляхом залучення передових технологій, розвиток конкуренції, забезпечення доступу іноземного капіталу в економіку, реструктуризація політики корпорації, зменшення їх боргових зобов'язань, сприяння просуванню інноваційного малого та середнього бізнесу, лібералізація ринку цінних паперів); реформа бюджетної політики шляхом зменшення державних видатків та розширення системи соціального забезпечення; розширення корпоративної соціальної відповідальності, лібералізація управління в корпораціях, зменшення рівня втручання держави в діяльність компаній [15, с.11].

В результаті було стабілізовано економічне зростання, збільшився обсяг валютних резервів країни, створено більш ефективну структуру національної економіки, зменшено кількість нерентабельних підприємств державного сектору, введено систему моніторингу оцінки потенційної неплатоспроможності компаній, створено нові об'єкти інфраструктури для проведення науково-дослідних розробок та їх реалізації, збільшено інвестиції у дослідницьку діяльність спільних розробок суб'єктів реального сектору економіки та університетів, збільшено рівень конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу в сфері інновацій, розширено телекомунікаційну сферу та доступ до інтернету, створено умови для розвитку інформаційної сфери та освіти [15, с.11].

Світова фінансова криза 2008 року хоча і вдарила по корейській економіці, однак позитивний приріст все ж таки зберігся, хоча і на низькому рівні. Основними причинами кризи в Республіці Корея стали лібералізація ринків капіталу, виникнення кредитних куль, знецінення корейської вони та зростання обсягів експорту. У цей час відзначалося зростання безробіття, інфляції, зменшення рівня промисловості. Однак вже 2010 рік відзначився остаточним подоланням фінансово економічної кризи та досягненням максимального рівня зростання корейського ВВП у XXI столітті – 6,5%. В цих умовах спостерігалось зростання споживчої активності населення, збільшення обсягів експорту, який традиційно складав вагому роль у корейській економіці. За перші 20 років третього тисячоліття Республіка Корея змогла майже подвоїти власний ВВП [27, с.9].

Розвиток корейської економіки на сучасному етапі характеризується наявністю та значним впливом чеболів (великих фінансово-промислових груп, які об'єднують ряд фірм під загальним контролем, фінансовим та адміністративним, певних родин), які функціонують в умовах отримання великих банківських позик від банків, що контролюються державою, формуючи таким чином підґрунтя для корупції. Всього в Республіці Корея на сьогодні налічується близько 30 чеболів, на долю п'яти найбільший з них, а саме Hyundai, Samsung, Daewoo, LG (Lucky Goldstar) та SK (Sunkyong), припадає одна третина всіх торгових операцій та майже 50% корейського експорту. Подібна ситуація є негативною для корейської економіки та містить у собі потенційні загрози, тому уряд намагається певним чином провести реструктуризацію чеболів, приватизацію державних банків та лібералізацію економіки [27, с.11].

Треба відзначити, що характерною рисою розвитку корейської економіки на межі тисячоліть став динамічний розвиток галузі високих технологій. На цей напрямок спрямовується більше 4% ВВП, тобто показник є одним з найвищих у світі, а Республіка Корея у свою чергу являється одним з лідерів за рівнем розвитку науково-технічної сфери [28, с.51]. Крім того,

Республіка Корея являється шостим експортером та дев'ятим імпортером у світі, найбільшими ринками збуту корейських товарів у XXI столітті виступають США та Китай.

Реалізація нової концепції «креативної економіки» для забезпечення збалансованого зростання інноваційності в умовах глобальних викликів XXI століття проявилася у реалізації комплексу стратегічних заходів за такими напрямками.

1. Створення сприятливого економічного середовища для відкриття власного бізнесу та забезпечення гарантій захисту креативної діяльності.

2. Реалізація політики підтримки малого та венчурного бізнесу у сфері контент-культури з метою виходу на міжнародний ринок.

3. Реалізація довгострокових планів щодо розробки та експорту технологій з метою скорочення негативного сальдо з торгівлі технологіями.

4. Залучення зарубіжних фахівців та висококваліфікованих робітників, які володіють унікальними знаннями та інноваційними технологіями («система видачі підприємницьких віз»), лібералізація підприємницької діяльності на основі інноваційних технологій усередині самої Республіки Корея.

5. Реалізація поетапної програми підтримки малих, середніх та венчурних підприємств у сфері ІКТ для створення нових інноваційних продуктів/послуг.

6. Укладання нових угод про вільну торгівлю.

7. Зміцнення міжнародного співробітництва за допомогою науково-технічних розробок та ІКТ.

Реалізація нової концепції сприяла переорієнтації економіки Республіки Корея у XXI столітті з великого на високоякісне виробництво, переходу від централізації до децентралізації, від масового виробництва однорідної продукції до дрібносерійного виробництва різномірної продукції на основі креативності та ІКТ. Розраховано, що внесок індустрії ІКТ у ВВП

країни коливається лише на рівні 8,5%, а річні темпи зростання сфери ІКТ перевищують темпи зростання ВВП [90].

Починаючи з 2018 року рівень безробіття коливався у проміжку 3-4 %, при цьому 70,3 % населення працювало у сфері послуг, 25% у виробництві, решта вар гарної сфери. Визначальним фактором розвитку соціальної сфери Південної Кореї є прискорення тенденцій до старіння населення. Демографічне старіння стало одним із факторів, що сигналізує про необхідність вкладати більше коштів у соціальну політику. За даними Світового банку, на 2016 рік середня тривалість життя для корейців становить 82 роки (85 років для жінок та 79 років для чоловіків). Національні збори Республіки Корея у квітні 2013 року ухвалили законопроект, за яким вік обов'язкового виходу на пенсію піднявся до 60 років. У зв'язку із зростанням частки літнього населення пенсійний вік планують збільшити ще на 5 років. У середньому працівники виходять на пенсію у 54 роки, але багато тих, хто виходить на пенсію раніше. Так як пенсійних виплат часто не вистачає, щоб покрити всі витрати, пенсіонери змушені залишатися працювати на неповний робочий день або за низьку оплату аж до 68 років, а якщо немає такої можливості, то створюють свій малий бізнес, що часто приносить не дохід, а додаткові витрати [62].

Незважаючи на те, що Корея є однією з країн із найшвидшою швидкістю старіння населення, частка державних витрат на літнє населення становила лише 1,9% від ВВП у 2009 році. Рівень бідності серед людей похилого віку, виражений у частці літніх домогосподарств, які отримують менше половини середнього доходу, з 2007 по 2012 рік зріс з 44,6% до 48,6%. 6%. Це стало найбільшим показником серед країн ОЕСР. Частка загальних соціальних витрат у Кореї 2010 року становила лише 9,2% від ВВП. У Японії, США та країнах ОЕСР у середньому соціальні витрати займають 22,3%, 19,8%, 22,2% відповідно [53].

У 2015 році частка працездатного населення становила 73,1%, проте згідно з прогнозами, значення показника знизиться до 63,1% у 2030 році та

49,7% у 2060 році. Таке збільшення демографічного навантаження і, як наслідок, зростання державних витрат вимагатиме від держави підвищення податків. У 2014 році уряд зобов'язав усі місцеві компанії, починаючи з 2022 року, виплачувати пенсію співробітникам, що допоможе знизити навантаження на бюджет країни. Економічний розвиток Республіки Корея призвело до значного поліпшення соціальних умов. У міру індустріалізації Кореї поліпшувалися соціальні умови. В даний час заробітні плати в країні одні з найвищих у світі (більше 65% населення країни мають оплачувану роботу), проте сукупний дохід домогосподарств залишається нижчим за середнє значення країн ОЕСР (17). Це може пояснюватися тим, що корейське суспільство залишається традиційним і, як і раніше, найчастіше в сім'ї працює тільки чоловік (особливо за наявності дітей) [82; 83].

Особливості соціальної структури та ринку праці Для Республіки Корея характерний відносно невисокий рівень соціальної нерівності. Уряду країни багато в чому вдалося вирішити проблему бідності. В останні два десятиліття менше 2% населення проживало менш ніж на 5,5 дол. США на день. Однак за даними Національної статистичної служби Республіки Корея, більше половини бідного населення країни становлять жителі пенсійного віку, що збільшує соціальну напруженість [83].

Пандемія COVID-19 мала негативний вплив на розвиток економічної сфери Республіки Корея – 2020 рік відзначився економічним спадом, хоча і не таким масштабним, як спостерігався в США та ЄС. Спад ВВП в Кореї був на рівні 1-2%, у порівнянні з 3,5-4% падіння світового ВВП [7]. Серед причин економічного спаду в Республіці Корея можна виділити наступні: тимчасове закриття підприємств крупних компаній в умовах пандемії, погіршення становища малого та середнього бізнесу, зростання безробіття, зменшення споживчого попиту, вплив зовнішніх негативних факторів в умовах високого рівня інтеграції корейської економіки в світову [91].

Найбільшого негативного впливу зазнав малий та середній бізнес. У сфері послуг рівень прибутку у 2020 році досяг лише 60% від середніх

показників. В два рази зменшився обсяг пасажирських перевезень та рівень прибутку в сфері роздрібної торгівлі та ресторанного бізнесу, на 70% впала кількість туристів. Карантинні заходи в країнах світу загалом негативно впливали на розвиток зовнішньоекономічного співробітництва, особливо це відчувалося в Республіці Корея, яка була орієнтована на зовнішній ринок. Негативні наслідки пандемії призвели до нестабільності виробничого процесу в Китаї, що викликало дефіцит комплектуючих для корейської промисловості. Наприклад, виробництво автомобілів Hyundai у лютому 2020 року зменшилося на 120 тисяч. Все це сприяло падінню курсу корейської вони, який досяг рівня кризового 2009 року [91].

Треба відзначити, що у боротьбі з пандемією південнокорейська адміністрація спиралася на науково-технічний потенціал країни. Уряд та приватні корпорації разом змогли досягти значних успіхів у напрямку кардинальної модернізації національної системи медичного забезпечення. Це дозволило не припиняти діяльність більшості підприємств та не закривати кордони. В умовах пандемії Республіка Корея продовжила курс на підтримку дослідницької сфери. Позитивну динаміку розвитку в 2020 році демонстрували компанії, що розробляють вакцини (SK Bioscience и Genexine), виробники електронних чипів (Samsung и SK Hynix), батарей до електромобілів (LG Chem). Динамічно розвивалася медична галузь: у першій половині 2020 року експорт медичних послуг зріс на 27%, експорт антибіотиків на 62%, експорт санітаїзерів в 7 разів до 216 мільйонів доларів, експорт засобів тестування та діагностики склав більше 0,5 мільярда доларів [90].

Також уряд прийняв кроки для підтримки малого та середнього бізнесу. 4 березня 2020 року на підтримку малого бізнесу було виділено 2,1 мільярди доларів. Ця допомога включала доступ по Спеціального фонду, страхування позик, забезпечення санітарної обробки об'єктів, які були закриті в наслідок виявлення у клієнтів захворювання. 19 березня 2020 року уряд збільшив

рівень фінансування цієї підтримки на 39 мільярдів та 29 травня 2020 року було виділено ще 29 мільярдів доларів [81].

Крім цього, допоміг більш ефективно підтримати економіку Республіки Корея в умовах пандемії потенціал соціальної політики, сформований завдяки реалізації «Закону про сприяння соціальному підприємству» 2007 року. Закон дав чітке визначення соціального підприємництва, до якого віднесли всі типи комерційної діяльності, створені задля надання соціальних послуг чи створення робочих місць для незахищених верств населення. Крім цього, в законі були запропоновані прості та вимірювальні критерії того, який бізнес можна вважати соціальним, запроваджено обов'язкову процедуру сертифікації. Щоб отримати в Південній Кореї офіційний статус соціального підприємства, необхідно досягати соціальних цілей за допомогою найнятого, оплачуваного персоналу (а не волонтерів), до процесу прийняття управлінських рішень повинні бути залучені співробітники та споживачі соціальної послуги, не менше 2/3 прибутку має бути реінвестовано у соціальні цілі [25].

Відповідність критеріям та статусу соціального підприємства підтверджується сертифікацією, що відкриває доступ до широкої державної підтримки. Для соціального бізнесу передбачені численні пільги та привілеї, наприклад, покриття витрат на заробітну плату протягом перших двох років, субсидії на розвиток бізнесу, консультаційну допомогу тощо [25].

Найпоширенішим способом надання допомоги соціальним підприємствам є пряма державна підтримка (на розвиток одного бізнесу щорічно виділяється грант у \$30 тисяч). Якщо спочатку субсидували переважно витрати на оплату праці співробітників (завуальована форма боротьби з безробіттям), то сьогодні намагаються фінансувати насамперед витрати на розвиток бізнесу, щоб підвищити здатність соціальних підприємств до подальшого самостійного існування. Крім цього, уряд Кореї постійно підвищує обсяги державних закупівель у соціальних підприємств, допомагає їм освоювати нові ринки – зокрема популяризацію етичного

споживання у ЗМІ та соцмережах. Велика увага приділяється залученню до соціального бізнесу молоді: існує національна програма стажувань на соціальних підприємствах, а в університетах даються стипендії на вивчення профільних курсів [25].

Завдяки такій цілеспрямованій та інтенсивній державній політиці за десять з невеликим років у Південній Кореї створено потужну галузь соціального бізнесу, до якої залучено вже десятки тисяч людей. Загалом у малому бізнесі цієї країни сьогодні працює щонайменше 60% працюючого населення, що робить соціально-економічну модель сучасної Республіки Корея набагато стійкішою до коливань світової економіки порівняно з 1997 роком [25].

У березні 2020 року в країні діяло вже 2435 подібних підприємств, а ще 1400 проходили реєстрацію. І хоча більшість з них залежали від урядових грантів та мали ряд недоліків, характерних для бюджетних організацій (невелика гнучкість, залежність від бюрократичних структур тощо), вони сприяли підтримці економіки в умовах пандемії [27, с.210].

У період кризи погіршується становище вразливих соціальних груп, особливо пенсіонерів. Враховуючи, що Республіка Корея входить до найбільш швидко старіючих націй при тому, що 44% осіб старше 65 років живуть на пенсію, розмір якої вдвічі менший за медіальний доход (у Японії таких менше 20%), південнокорейському уряду доводиться шукати можливості запобігти в умовах пандемії зростання соціальної напруги у суспільстві.

Тим часом, пандемія погіршила становище також і працюючих південнокорейців, які звикли до досить стабільного рівня зайнятості, оскільки кризові явища призвели до низки секторів економіки до суттєвого скорочення робочих місць. Насамперед негативний вплив кризи відчули на собі підприємства малого та середнього бізнесу. У туристичній галузі 2020 році роботу втратили близько 60 тис. осіб, у торгівлі – 57 тис. осіб, у готельному і ресторанному бізнесі – 133 тис. осіб [91].

Таким чином, до початку встановлення Шостої республіки наприкінці 1980-х років Республіка Корея вже досягла значних показників економічного розвитку, і саме економічна стабільність стала підґрунтям для поступового розвитку процесів демократизації в політичній та партійній сферах. Для сучасної Кореї є характерним високий рівень економічного розвитку, орієнтація на високотехнологічні галузі виробництва та розвиток інноваційної економіки. В соціальній сфері характерним для Кореї є доволі невисокий рівень соціальної нерівності в суспільстві, найбільш соціально незахищеними залишаються люди похилого віку.

Пандемія негативно вплинула на соціально-економічний розвиток країни, і перш за все постраждали малий та середній бізнес й вразливі соціальні верстви населення. Однак треба відзначити доволі ефективну стратегію держави у сфері протидії наслідкам пандемії. Було виділено декілька фінансових траншів на підтримку малого та середнього бізнесу, створені умови для активізації розвитку соціального підприємництва (державна надавала грантову підтримку таким підприємствам, збільшувала рівень державних закупівель), розвивалися галузі економіки, спрямовані на боротьбу з пандемією (вироблення санітайзерів, розробка вакцин тощо). Ця стратегія виявилася доволі вдалою, що і продемонстрували вибори до парламенту у 2020 році, на яких партія президента отримала більшість.

2.2. Виборче законодавство як фактор розвитку партійних процесів

Партійна система держави безпосередньо пов'язана з тією виборчою системою, яка функціонує в державі. Виборча система Республіки Корея в її сучасному варіанті з загальним виборчим правом та прямий тайним голосуванням почала формуватися після проголошення першої Конституції у 1948 році. У 1963 році була створена Центральна виборча комісія як конституційний орган. Однак до встановлення Шостої республіки у 1987 році

говорити про демократичність та незалежність виборчого процесу не доводилося. Крім цього, вибори проходили виключно на національному рівні.

Поправки до Конституції 1987 року сприяли встановленню у Республіці Корея сучасної виборчої системи, яка відповідала тому курсу на інституційну демократизацію, що розгорнулася в державі. Вік активного виборчого права був знижений з 25 до 20 років, Центральна виборча комісія перестала бути органом, що обслуговує інтереси уряду, почали проводитися вибори в органи місцевого самоврядування (на муніципальному та провінційному рівні) [24, с.383-386]. Після 1987 року значних змін до виборчої системи Республіки Корея не вносилося.

Сучасна виборча система Республіки Корея регламентується цілою низкою нормативно-правових документів, серед яких слід визначити «Закон про політичні партії», «Закон про політичні фонди», «Закон про обрання публічних посадових осіб». Однак основним законодавчим актом, який визначає правила гри виборчої, партійної та політичної систем Кореї є її Конституція, яка була прийнята у 1948 році, та на сьогодні діє з поправками 1987 року.

Регулюванню виборчих питань присвячено ряд статей Конституції. Так у другому розділі «Права й обов'язки громадян» означено право громадян голосувати та займати державні посади відповідно до існуючого законодавства. Третя глава Конституції, присвячена Національним зборам як вищому законодавчому органу Республіки Корея, визначає основні засади виборчого права, які відповідають усім принципам демократичної держави, а саме принципи загальності, рівності, прямого виборчого права під час таємного голосування (стаття 41) [43].

В конституції немає чіткої регламентації кількості депутатів парламенту, лише зазначається, що їх не може бути менше 200. Більш детальна регламентація питань, пов'язаних з виборчими округами, виборчим корпусом, виборчою системою, повинна здійснюватися тематичним законом [43].

У Конституції визначено термін депутатського мандата члена Національних зборів Республіки Корея (чотири роки), прописано принцип несумісності посад, поняття депутатського імунітету (під час парламентської сесії депутата не може бути заарештовано або затримано без згоди Національних зборів, крім випадку, коли його затримали на місці вчинення правопорушення), депутатського ідемнітету (член Національних зборів не несе відповідальності поза Національними зборами за офіційно висловлену ним думку чи голосування у Національних зборах) [43].

Треба зазначити, що у Конституції не прописано вимоги до кандидатів у депутати (хоча цей пункт є у більшості конституцій демократичних країн).

Особливістю корейської Конституції є і той факт, що вона містить главу, яка безпосередньо присвячена виборам (сьома глава «Вибори»), де визначається статус, порядок формування, систему та компетенцію виборчих комісій різного рівня. Відповідно статті 114 (пункт 1) діяльність виборчих комісій у Республіці Корея не обмежується лише керівництвом виборами та референдумом, вони також розглядають адміністративні справи щодо політичних партій [43].

Очолює систему виборчих комісій Національна виборча комісія, що складається із 9 членів: трьох членів призначає президент, трьох – обирають Національні збори та трьох висуває Верховний суддя Верховного суду. Голова Національної комісії обирається членами комісії зі свого складу. Термін повноважень членів Національної виборчої комісії складає шість років. Вони не можуть бути членами політичних партій або займатися політичною діяльністю. Крім цього, члени Національної виборчої комісії користуються обмеженим імунітетом, тобто не можуть бути усунені з посади, крім випадків імпічменту, тюремного ув'язнення без примусових робіт чи ще якогось більш суворого покарання [43].

Відповідно до Конституції Національна виборча комісія має широкі повноваження, вона може визначати в рамках законів та підзаконних актів правила, регламентують вибори, національні референдуми та

адміністративних питань, які стосуються діяльності політичних партій та внутрішньопартійної дисципліни. Конституція частково визначає компетенцію нижчестоящих виборчих комісій, встановлює, що виборчі комісії видають необхідні інструкції з адміністративних питань, пов'язані з організацією та проведенням виборів та референдуму (складання списків виборців, здійснення керівництва виборчими кампаніями відповідно до закону, дотримання забезпечення принципу рівності повноважень, однак, усі питання, що стосуються організації, функцій та інших аспектів діяльності виборчих комісій різного рівня, регулюються спеціальним законом відповідно. Інструкції та рішення виборчих комісій є обов'язковими для виконавчих органів [43].

Також в Конституції прописано (у статті 116 пункт 2), що політичні партії та кандидати не несуть витрати у зв'язку з виборами, якщо інше не визначене законом. Тобто питання щодо фінансування залишається відкритим [43].

«Закон про політичні фонди» також являється важливим нормативним актом у сфері виборчого процесу, він містить 9 розділів та визначає особливості фінансування партій та партійної сфери. Закон містить положення про збір коштів, у тому числі визначає правові вимоги до джерел коштів, внесків, пожертв, субсидій, встановлює ліміти видатків та вимагає партійної звітності щодо використання «політичних грошей». Так, 2 стаття «Закону про політичні фонди» містить основні засади політичного фінансування: жодна особа не повинна сприяти отриманню чи отримувати політичні кошти, за винятком випадків, встановлених у цьому законі; вся діяльність, пов'язана з політичним фінансуванням, має бути транспарентною; політичні фонди не можуть служити особистому збагаченню і повинні використовуватися тільки для політичної діяльності. У якості джерел залучення коштів до партії визначалися наступні: членські внески; індивідуальні та корпоративні пожертвування, державне фінансування. Необхідність збору членських внесків встановлюється «Законом про

політичні партії», а розміри та порядок їх сплати регулюється внутрішньопартійними документами [79].

Відповідно до статті 12 «Закону про політичні фонди» політичні пожертвування не можуть бути отримані від іноземців або іноземних корпорацій; державних чи громадських установ; підприємств, у яких держава має контрольний пакет; релігійних організацій; профспілок; шкільних фондів; підприємств, що показують дефіцитний баланс протягом трьох років поспіль. Профспілки мають створювати окремі фонди для політичних пожертвувань [79].

Стаття 5 «Закону про політичні фонди» передбачає створення асоціацій підтримки для політичних партій на центральному та місцевому рівнях, а також для підтримки окремих кандидатів. Усі види приватних та колективних пожертви проходять через або «асоціації підтримки», або (в період виборчої кампанії) через партійний комітет з управління справами партії, що має на меті унеможливити прямі контакти між донором та одержувачем [79].

У статті 17 «Закону про політичні фонди» визначено, що державне фінансування має форму державних субсидій та визначається залежно від відсотка голосів або виграних місць. Субсидії виплачуються політичним партіям поквартально та можуть бути використані лише на покриття деяких видів витрат, у тому числі на зарплату штатних співробітників, обладнання та канцелярське приладдя, підготовку та оснащення офісу, комунальні послуги, розробку партійної програми та політики, освіти та навчання членів партії, пропаганду партійних поглядів у суспільстві. Щонайменше 20% субсидій має бути використано для розробки партійної політики. Політичні партії мають відкривати окремі банківські рахунки для державних субсидій [79].

Кожна політична партія зобов'язана щорічно до 15 лютого звітувати про всі доходи та витрати партії до Національної виборчої комісії. У звіті мають бути зазначені дата здійснення операції, сума, класифікація

надходжень для кожного доходу чи витрати. Виборча комісія має повідомити громадськість про отримання фінансових звітів політичних партій та протягом трьох місяців їх опублікувати. Будь-які заперечення громадськості мають бути розглянуті виборчою комісією. Крім того, політичні партії мають самі проводити аудиторські перевірки своїх рахунків. До звіту правлячої партії обов'язково прикріплюється бухгалтерський звіт. Вся фінансова звітність політичних партій має зберігатися три роки [79].

«Закон про політичні партії» присвячений особливостям функціонування політичних партій, він гарантує свободу створення політичних партій, регулює порядок їх утворення та діяльності. Партії можуть вживати всіх дій, не заборонені законодавством, для досягнення своїх програмних цілей. Для того, щоб мати змогу здійснювати свою діяльність, політичні партії мають зареєструватися у Національній виборчій комісії, і лише після цього вони матимуть право брати участь у боротьбі за політичну владу, висувати кандидатів та списки кандидатів на вибори різних рівнів [85].

У 28 статті «Закону про політичні партії» визначено, що кожна партія повинна мати статут, де обов'язково мають бути зафіксовані найменування політичної партії, структура її центрального апарату, порядок виборів та терміни повноважень партійного керівництва, права та обов'язки партійної номенклатури, порядок прийняття нових членів, фінансове забезпечення партійної діяльності, порядок проведення з'їздів, порядок висування партійних кандидатів та списків кандидатів партії на вибори різного рівня, припинення діяльності партії та питання об'єднання з іншими політичними партіями. Партія повинна мати у своїй структурі законодавчий та виконавчий орган, центральний апарат та місцеві філії. Філії, відповідно до статей 25 та 26 цього закону, мають бути не менше ніж в одній десятій частині виборчих округів та в п'яти з семи основних міських районах для забезпечення міжрегіонального представництва. Кожна місцева філія має складатися не менше ніж із 30 членів партії [85].

Якщо партія та її організаційна структура не відповідають чинному законодавству, реєстрація політичної партії може бути відкликана. Для підтвердження реєстрації політичні партії мають щонайменше один раз на чотири роки брати участь у виборах та набирати кількість голосів, які можуть подолати мінімальний прохідний бар'єр [85].

Закон про політичні партії встановлює добровільний характер членства в політичній партії та заборону на примус громадян вступати в політичну партію або сплачувати партійні внески. Крім цього, 19 стаття цього закону забороняє громадянам бути одночасно членом більш ніж однієї політичної партії [85].

Політична партія самостійно встановлює та стягує членські внески на підставі партійного статуту, веде закритий облік членів (центрального офісу та місцевих філій). В центральному офісі партії може працювати за трудовим договором не більше 150 службовців, а в місцевих філіях - не більше п'яти. Політичним партіям, які не дотримуються цієї вимоги, можуть бути скорочені державні субсидії на суму, еквівалентну надмірній зарплаті персоналу [85].

Також, в межах аналізу виборчого законодавства Республіки Корея, необхідно згадати заходи щодо зміцнення ролі жінок в політиці. У 2000 році до «Закону про політичні партії» вперше включили правило 30% квоти для жінок-кандидатів під час виборів до Національних зборів за системою пропорційного представництва. Воно не принесло результатів, бо не було обов'язковим та не передбачало контролю. Однак вже у 2002 році до «Закону про політичні партії» було включено нову норму, згідно з якою жінки мають становити не менше 50% кандидатів у списку політичної партії на місцевих виборах. І у той же час з'явилися елементи стимулювання політичних партій у питаннях висування жінок-кандидатів, наприклад, якщо політична партія відповідала вимогам гендерної квоти 30%, вона мала право на збільшення державних субсидій [24, с.403].

Відповідно до виборчого законодавства Республіки Корея, громадяни є носіями активного та пасивного виборчого права. Активне виборче право (право голосувати) розповсюджується на всіх громадян, що досягли 19 років (до 2005 року активне виборче право надавалося громадянам починаючи з 20 років). До виборів також допускаються іноземці, що постійно проживають (офіційно) на території Республіки Корея не менше трьох років. Держава зобов'язана вживати всіх необхідних заходів, що створити для виборця умови для здійснення свого виборчого права. З метою стимулювання виборців брати участь у голосуванні, виборчі комісії всіх рівнів реалізують заходи щодо забезпечення явки виборців на вибори, такі як надання транспорту особам, які проживають у віддалених районах, допомога особам, яким важко виходити з дому через старість чи хворобу тощо [24, с.399].

Пасивне виборче право передбачає більше вимог до потенційних кандидатів, що протягом останніх років відбувається рух до їх спрощення. Якщо до 1987 року кандидати у Національні збори застосовувався ценз осілості у п'ять років, але потім його скасували у зв'язку з тим, що у період військових режимів багатьом опозиціонерам доводилося жити у вигнанні. Сьогодні для подання кандидатури на парламентські вибори необхідно мати корейське громадянство та вік 25 років. Кандидатам в депутати забезпечується гарантія недоторканності Ці особи не можуть бути заарештовані або затримані, за винятком випадків виявлення їх на місці злочину або скоєння ними тяжких правопорушень, відповідальність за які перевищує строк у три роки. Також вони не можуть бути призвані на військову службу, доки не буде закінчено виборчий процес [24, с.400-401].

Не дивлячись на загальність виборчого права, існують певні випадки, коли виборчі права обмежуються. Активного та пасивного виборчого права позбавлені наступні категорії громадян: особи, визнані недієздатними; особи, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі за вироком суду, що набув чинності, до моменту закінчення строку покарання; особи, позбавлені права голосу за вироком суду; особи, які вчинили правопорушення у сфері

виборчих прав або перебуваючи на посаді президента, депутата Національних зборів, голови місцевої адміністрації або депутата місцевого представницького органу; особи, які порушили положення Закону про політичні фонди та деякі інші закони. Крім цього, у випадку пасивного права, громадяни, що відбували покарання, повинні мати погашену судимість, щоб їм користуватися [24, с.401].

Очолює виборчу систему Національна виборча комісія, до цієї системи входить майже 4000 виборчих комісій різних рівнів. Це незалежний конституційний орган, до складу якого входять дев'ять членів: три призначаються президентом, три обираються Національними зборами, трьох призначає головний суддя Верховного суду. Голова та відповідальний комісар Національної виборчої комісії обираються з числа членів Комісії і за традицією саме головний суддя Верховного суду обирається на посаду Голови Національної виборчої комісії [24, с.407].

Термін повноваження Національної виборчої комісії відповідно до Конституції складає шість років. В межах її структури функціонують секретаріат, комісія виборчої комісії з висвітлення виборчого процесу в Інтернеті та виборча комісія щодо висвітлення передвиборчих дебатів на каналах телерадіомовлення. Комісію з питань висвітлення виборів у мережі Інтернет засновано у 2004 році, її метою був контроль за справедливим висвітленням передвиборчих новин у мережі Інтернет, попередження та спростування недостовірної інформації та інформації наклепницького характеру [24, с.410]. Комісію з висвітлення передвиборчих дебатів також засновано у 2004 році, її цілями являється організація та проведення передвиборчих інтерв'ю та дебатів на неупередженій основі, підвищення політичної культури, вдосконалення політичного діалогу між державою та суспільством загалом [24, с.413].

Виборчі комісії на місцях формуються місцевими органами із суддів, членів політичних партій, які мають фракції у Національних зборах,

науковців та інших осіб, відомих своїми високими моральними характеристиками [24, с.407].

Члени Національної виборчої комісії не можуть належати до жодної політичної сили або бути позбавленими посади, за винятком випадку імпічменту або призначення тюремного ув'язнення без примусових робіт чи більш суворого покарання. Члени Комісії не повинні вступати в політичні партії або брати участь у політичній діяльності. Усі витрати, пов'язані з діяльністю виборчих комісій усіх рівнів, покриваються із державного бюджету. Національна виборча комісія має аудиторський та інспекційний відділ, який проводить перевірки кожної нижчестоящої виборчої комісії та розглядає скарги громадян на роботу виборчих комісій різного рівня. Національна виборча комісія здійснює внутрішній аудит та контроль раз на два роки [24, с.409].

Вибори до Національних зборів сучасної Республіки Корея проводять за змішаною системою. Загальна кількість депутатів складає 300 осіб, з них 246 депутатів обирається за мажоритарною системою в одномандатних округах та 54 за партійними списками. Поділ на виборчі округи здійснюється на основі адміністративно-територіального поділу країни. Всі вибори в Республіці Корея проводяться у середу. Наприклад, вибори депутатів Національних зборів призначаються на першу середу за 50 днів до закінчення дії мандату депутатів попереднього скликання. Якщо день виборів припадає на вихідний день у зв'язку з державним святом, або свято випадає на попередній або наступний день після виборів, то вибори проводяться в середу через тиждень [24, с.416-417].

Перед кожними виборами голови муніципалітетів проводять облік осіб, які мають право голосу. Ці списки мають бути готовими не пізніше ніж за 19 днів до дня голосування на національних виборах. Список виборців повинен включати ім'я виборця, адресу, стать, дату народження та інші необхідні відомості. Ніхто не може бути включений більш ніж до одного списку виборців під час тих самих виборів. Будь-яка особа, яка внесена до списків

виборців, але не може голосувати на виборчій дільниці в день виборів, може звернутися до голови муніципалітету та отримати відкріпне посвідчення. У таких випадках виборець здійснює голосування поштою рекомендованим листом, причому витрати за голосування поштою несе держава [24, с.417-418].

У Республіці Корея в межах проведення виборів до Національних зборів встановлено термін у 14 днів для проведення виборчої кампанії. Передвиборча продукція, така як постери, буклети, реклама у ЗМІ, тощо, чітко регламентована: параметри, зміст, кількість сторінок, кількість виступів, способи і місця розповсюдження,

Теле та радіо звернення також регламентовані. Кандидат у депутати Національних зборів за партійним списком може виступати один раз протягом 10 хвилин, від партії може виступати не більше 2 кандидатів. Кандидати у депутати Національних зборів від одномандатних округів та кандидати до глав муніципальних одиниць можуть виступати двічі по 10 хвилин у відповідному виборчому окрузі. Відкриті зустрічі з виборцями також регламентовані. У передвиборчих дебатах може брати участь широке коло осіб – кандидати, представники політичної партії, які їх висунула, науковці, політичні оглядачі, представники засобів масової інформації, представники громадськості. Усі дебати проводяться під контролем відповідної виборчої комісії з дебатів [24, с.442].

Також корейським законодавством не заборонено висунання в одномандатних округах незалежних кандидатів, однак чітку забороняється та спостерігається за тим, щоб незалежні кандидати не мали зв'язків з жодною політичною силою, не користувалися партійною підтримкою.

Забороняється участь у виборчих кампаніях будь-якого рівня наступним категоріям громадян: державним та муніципальним службовцям; членам виборчих комісій; штатним співробітникам корпорацій, у яких понад 50% акцій належить державі; членам асоціації випускників; членам масових товариств за інтересами; членам національних масових рухів, заснованих

спеціальними законами та фінансованих за рахунок держави або місцевих бюджетів, та тих, що одержують субсидії від держави або місцевих виконавчих органів; членам організацій, чий статут забороняє участь у виборчій кампанії та деяким інших. Протягом 14 днів після виборів до представницьких органів префектур та муніципалітетів будь-який виборець, політична партія чи кандидат можуть подати петицію з оскарженням результатів виборів до відповідної виборчої комісії [24, с.443].

Закон про вибори встановлює кримінальну відповідальність за корупцію під час виборів. Тюремне ув'язнення терміном більше ніж п'яти років чи грошовий штраф 10 мільйонів корейських вон передбачено особі, яка пропонує, обіцяє чи дає гроші, цінні подарунки, транспортні засоби, посади (у державному та приватному секторі) та інше. Якщо ж порушення здійснюється членом політичної партії, кандидатом на виборну посаду, членом його сім'ї, співробітником виборчого штабу, то термін ув'язнення збільшується до семи років, а штрафні санкції – до 15 мільйонів корейських вон. Особа, яка вимагає хабар або виявляє інтерес до отримання хабара, карається тюремним терміном до трьох років або штрафом до 6 мільйонів вон. Будь-яка особа, яка вдається до корупції під час виборів з метою збагачення, карається терміном ув'язнення до семи років або штрафом у розмірі від 3 до 20 мільйонів корейських вон [24, с.444-445].

У грудні 2019 року була проведена чергова реформа виборчого законодавства, яка була спрямована на те, щоб змінити спосіб розподілу місць на виборах до Національних зборів Кореї, зробивши виборчу систему більш справедливою для малих партій. Законопроект про перегляд був у центрі багатомісячної політичної суперечки після того, як правляча Демократична партія і малі опозиційні партії наприкінці квітня 2019 року внесли його до порядку денного разом із набором законопроектів щодо перегляду прокуратури та створення незалежний орган для розслідування корупції на високому рівні [63].

В день голосування у головному залі Національної асамблеї виникли сутички, депутати від опозиційної консервативної партії «Свободна Корея» зайняли трибуну спікера, щоб заблокувати голосування за закон про вибори. Спікер Мун Хі Сан мобілізував охорону, щоб навести порядок, йому вдалося поставити законопроект на голосування. В голосуванні взяло участь 167 депутатів (трохи більше половини), з них 156 проголосували у підтримку законопроекту, 10 виказалось проти, 1 утримався [63].

Відповідно до переглянутого закону, який набув чинності та почав застосовуватися вже під час проведення парламентських виборів у квітні 2020 року, змінився метод розподілу депутатських мандатів, щоб краще відображати частку голосів і посилити присутність другорядних партій, які були недостатньо представлені відповідно до умов попереднього законодавства. Також новий закон також передбачав зниження віку для голосування з 19 до 18 років [63].

Таким чином, основні засади функціонування партійної системи Республіки Корея затверджено в Конституції та визначено цілим рядом правових актів. У тому числі, нормативно закріплені правові засади створення та функціонування політичних партій, особливості виборчого процесу, реалізація активного та пасивного виборчого права. Особлива увага приділена питання фінансування політичного процесу, яке регламентується окремим документом. При цьому, до нормативно-правових актів, які регулюють політичні, виборчі та партійні процеси в Республіці Корея регулярно вносяться поправки, що свідчить, з одного боку, про продовження трансформаційних процесів в партійній сфері, з іншого, про вчасну реакцію правової системи на нові феномени. Важливу роль у забезпеченні виборчого процесу в Кореї відіграє Національна виборча комісія, характерною рисою якої є швидке та ефективно пристосування до ситуації, що змінюється.

РОЗДІЛ 3.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРЕЙСЬКОЇ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В ПЕРІОД ШОСТОЇ РЕСПУБЛІКИ

3.1. Характерні риси партійних процесів в Республіці Корея після початку демократизації

Сучасна партійна система Республіки Корея почала формуватися наприкінці 1980-х років, коли Корея розпочала свою трансформацію у напрямку демократії. Демократизація розпочалася з широкомасштабних громадських протестів у середині 1980-х років. У відповідь на ці протести військовий режим не розпочав каральні заходи, а навпаки доволі швидко капітулював та став запроваджувати реальні демократичні реформи. В рамках розбудови демократії було притягнуто до відповідальності колишніх генералів, були обмежені в своїх повноваженнях та впливі великі промисловці, інституціоналізувалися виборчі правила, зростала активність громадянського суспільства. Відбувалися зміни у владі, дуже швидко колишня правляча партія, яку підтримували військові, зазнала поразки на виборах. До влади в законодавчій та виконавчій владі прийшли опозиційні сили, військові визнали цей факт, тому передача повноважень пройшла без потрясінь [98].

Незважаючи на ці успіхи, партійна система Республіки Корея на сьогодні вимагає подальших демократичних перетворень. Серед головних проблем лишається слабка інституціоналізація корейської партійної системи. Політичні партії є дуже нестабільними, вони часто змінюють свої назви, розколюються та зливаються між собою, кількість партій змінюється на кожних виборах [98].

Для корейських політичних партій є характерним значний регіоналізм, який завадив партійній системі стати чистою двопартійною [48]. Замість

політичних ідеологій та програм, в політичній сфері Кореї затвердився регіоналізм, підкріплений конфуціанством, який заповнив вакуум у електоральній сфері, який виник в наслідок демократичного переходу. Саме він став найбільш домінуючим фактором у електоральній політиці політичних партій у 1990-ті роки. Це десятиліття стало відомим як «епоха трьох Кімів», оскільки основні політичні партії ототожнювалися з трьома політиками (Кім Ён Сам, Кім Де Чжун і Кім Чен Піл), а не з характерними для цих політичних сил ідеологіями чи програмами. Це зумовлювалося ще й тим фактом, що корейські партії не мали тісних зв'язків із соціальними класами, що заважало їм мобілізувати великі групи населення, у тому числі шляхом партійного членства [60].

Регіоналізм виник раніше ніж відбувся перехід до демократії. Як соціальний і культурний феномен він сягає династії Чосон (1392-1910) і японської колоніальної доби (1910-1945). Проте, як політичне явище він майже зник у 1950-ті роки в наслідок розгортання конфлікту між демократичною опозицією та авторитарним режимом, і актуалізувався знову вже після президентських виборів 1987 року, так став визначальним фактором на парламентських виборах у 1990-ті роки. І сьогодні політична мобілізація населення відповідно до його регіонального походження являється найбільш впливовою змінною для пояснення виборчої поведінки в Південній Кореї [36].

Регіональний розкол базувався у тому числі на нерівномірному економічному розвитку регіонів країни в авторитарний період, клієнталізмі, патронаті, він фрагментував та формував електоральну конкуренцію. Саме регіоналізм перешкоджає перетворенню надмірного представництва найсильнішої партії в абсолютну одноміжну більшість місць у парламенті, оскільки жоден регіон не має достатньої частки виборців для такої більшості [36].

Загалом, корейські партії являються кадровими партіями, які в значній мірі покладалися на своїх лідерів у фінансуванні кампанії і, натомість, дають

лідерам майже повний контроль над виборчими кампаніями. Лідери могли отримати лояльну підтримку у своєму регіоні, партії стимулювали використовувати регіональне заступництво для мобілізації виборців. Отже, харизматичне лідерство політиків дуже часто виступало більш помітним, ніж конкретні політичні питання у виборчих кампаніях [60].

Характерною структурною рисою політичних партій в Південній Кореї являється фракційність. Фракції засновані на персоналізмі та клієнтелізмі. Вони представляють тип «персоналізованої партії», якою керує харизматичний лідер або провідний політик, який контролює доступ до матеріальних ресурсів і політичної кар'єри. Ці партії в основному є «партіями кокусу» та активізуються перед виборами. Вони часто розвивають широку та тісно згуртовану мережу регіональних та місцевих організацій та осередків. Найчастіше ці мережі структуруються навколо окремих фракційних лідерів, за персоналізованим та клієнтським принципом. Однак вони лише встановили вільні зв'язки з національними партійними організаціями. Таким чином, організаційна автономія партій замінюється автономією окремих політиків від національних партійних організацій [36].

Фракційність дає раціональні стимули для розколів та об'єднань політичних партій, що у свою чергу призводить до нестабільності короточасних партійних організацій, які являються не стільки автономними організаціями зі своєю ідентичністю, скільки інструментом особистих прагнень партійних лідерів. Хоча високий рівень нестабільності партійних організацій також є результатом інших, неінституційних факторів, є серйозні теоретичні підстави стверджувати, що мажоритарна система певним чином цьому сприяє. Мажоритарна система стимулює конкуренцію між кандидатами, а не між політичними партіями, а депутати парламенту більше схильні завойовувати репутацію представників місцевих інтересів і просувати конкретні інтереси своїх виборців, ніж дотримуватися чітко визначених партійних програм на національному рівні. Тому їхнє основне завдання полягає у забезпеченні та розповсюдженні приватних (особистих)

інтересів та цілей. Саме з задоволенням конкретних інтересів представники партій в парламенті пов'язують власну політичну долю, тому вони не схильні делегувати велику політичну владу партійним лідерам, виступаючи проти дотримання суворої партійної дисципліни і являючись прихильниками стратегії на досягнення короткострокового максимуму приватних благ для своїх клієнтів-виборців [36].

Також треба додати, що холодна війна завдала довготривалих збитків представникам лівих партій та негативним чином вплинула на політичну мобілізацію робітничого класу. Досвід корейської війни між окупованим США Півднем і комуністичною Північчю створив сильну антипатію до лівої ідеології в Південній Кореї, і в своїй основній масі громадськість не могла та не бажала відрізнити соціал-демократію від комунізму. Тобто, політична ідеологія була обмежена правою частиною спектру, що зменшувало можливість партій конкурувати, використовуючи якісно відмінні ідеології та програми [60].

Негативним чином на електоральну диференціацію корейського суспільства вплинуло тривале авторитарне правління. В умовах авторитаризму простір для справжньої виборчої та партійної конкуренції був у кращому випадку дуже обмеженим. Партії були або апаратом військової диктатури, або організованою опозицією проти неї. За цих обставин партії просто не могли функціонувати як представники певних груп електорату з розробленою програмою. Оскільки політична програма не була значущою для виборчої політики, правляча партія делегувала розробку політики бюрократам, таким чином, створюючи в країні умови для майбутнього домінування бюрократів [60].

Враховуючи, що однією з функцій виборів є інтеграція громадян, у представницьких демократіях найважливішим є те, що виборча система веде до утворення політичних партій, а не просто допомагає висунутися окремим представникам. Наскільки добре виборчі системи виконують цю функцію, можна виміряти за кількома показниками. Наприклад, порівняння ефективної

кількості партій може сказати наскільки сильним є механічний ефект, тоді як відсоток непредставлених голосів служить для оцінки психологічного ефекту виборчої системи. Різниця між фактичною кількістю партій, що беруть участь у виборах, та кількістю парламентських партій в період Шостої республіки становить 1,04, що значно нижче, ніж у період з Третьої по П'ятої республіки. І навпаки, відсоток непредставлених голосів (13,87% в середньому) є надзвичайно високим [36].

Рівень інтеграції політичної волі людей у стабільні партійні організації можна виміряти за допомогою двох показників. Перший – індекс стійкості партій, другий – відсоток голосів незалежних депутатів і відсоток мандатів. У той час як перший показник вимірює середній організаційний вік національної партійної системи в певний момент часу, другий — це середній відсоток голосів або відсоток незалежних депутатів за результатами виборів; він вимірює успіх кандидатів без будь-якої формальної партійної належності на виборах [36].

Індекс стійкості партій розраховується, беручи до уваги лише ті політичні партії, що здобули більше 3% голосів або місць в парламенті. Наприклад, в рамках періоду з травня 1987 року по січень 2000 року він становить близько 31,5 місяця (трохи більше двох з половиною років). Тобто, жодна партія не брала участь у виборах до Національних зборів більше одного разу; жодна політична сила не надавала кандидатів у президенти більше одного разу. Це означає, що організаційний вік корейської партійної системи надзвичайно низький; вона не має організаційної спадкоємності, і політичний вибір, який партії пропонують виборцям, дуже різниться від виборів до виборів [36].

Середній відсоток голосів незалежних депутатів на виборах до Національної асамблеї становить 9,4 відсотка, тоді як відсоток незалежних депутатів становить 4,3 відсотка. Тобто, система здатна виробляти окремих представників, але не може виробляти або підтримувати тенденцію до добре інституціалізованої та стабільної партійної системи [97].

Низька релевантність компонента пропорційного представництва порівняно з мажоритарним компонентом є причиною того, що система партійних списків не дає достатньо потужних стимулів для партій і кандидатів, щоб зламати цю тенденцію [97].

Корейська мажоритарна система в значній мірі надає перевагу найсильнішій партії. Загальні місця, розподілені за системою пропорційного представництва, не могли ефективно подолати диспропорційність, спричинену мажоритарним компонентом. Майже на всіх виборах перевага найбільшої партії посилювалася за рахунок існування компонента пропорційного представництва. Однак, цей факт все ж таки не призводив до формування однопартійності в парламенті Республіки Корея. Після початку демократизації жодній політичній партії не вдалося отримати абсолютну більшість місць на всіх виборах. Причиною цього можна вважати у тому числі і розкол партій, що походить від регіональних конфліктів: розкол між політичними елітами, емоційна ідентичність, історичні невдоволення та нерівномірний економічний розвиток [36].

Незважаючи на незначні програмні відмінності, південнокорейські партії та парламентські групи, як правило, думають і діють у категоріях з нульовою сумою. Немає жодних ознак парламентської культури, яка б сприяла співпраці, довірі та компромісу. Партії являються скоріше прикриттям клієнтських мереж, ніж політичними організаціями. Внутрішньопартійні структури є сильно олігархічними і не допускають активної участі постійних членів партії. Крім того, не існує стабільних зв'язків між партіями та електоратом; зв'язки між партіями, кандидатами та суспільством слабкі або відсутні. Ступінь організаційної автономії корейських партій загалом низький. Соціальна, фінансова та політична підтримка, яку партії отримують від інших груп суспільства, переважно знаходиться під контролем окремих політиків. Є дуже мало організаційних ресурсів, які не прив'язані до провідних партійних діячів. Крім того, зв'язки

між різними партійними фракціями слабкі. Фракції об'єднані під одним партійним ярликом, але вони не будують цілісної політичної організації [91].

А існуюча виборча система загалом гальмує розвиток стабільних партійних організацій, підтримує тенденції до короткочасної, нестабільної партійної системи, що характеризується частими партійними розколами, злиттям і повторним заснуванням партійних організацій, безперервним перемаркуванням партій і відсутністю партійної інституціоналізації [36].

Однак, після демократичного переходу відбулося дві міжпартійні зміни влади: одна – через вибори 1997 року, а інша – через вибори 2007 року. Це свідчить про ефективність інститутів вертикальної підзвітності та демонструє, що корейський народ може змінити уряд шляхом виборів [79].

Проблеми, пов'язані з фінансуванням партій, до сьогодні не сходять з порядку денного та являються найбільш гострими. У 2004 році, після великого скандалу зі збором коштів, до якого були причетні всі правлячі та опозиційні партії, закон про фінансування кампанії було суттєво переглянуто, щоб зробити політичне фінансування більш прозорим і суворим. Ці поправки робили внески бізнесу в партії та виборчі кампанії незаконними, дозволяли державне фінансування значущих партій і накладали жорсткі бухгалтерські зобов'язання. Все це мало підвищити чесність та конкурентоспроможність виборів та надати політичним партіям більш рівні умови для боротьби за влад [97].

Треба відзначити, що сімейні бізнес-імперії, відомі як чеболі, традиційно домінували в економіці країни та набули значного політичного впливу, що історично дозволяло їм захищати свої інтереси, незважаючи на заклики до реформ. Корупційні скандали, пов'язані з хабарництвом чеболів, торкнулися майже всіх колишніх президентів Південної Кореї. Президент Мун прийшов до влади, пообіцявши реформувати ці великі фірми, але замість цього він почав покладатися на них для підтримки внутрішніх поставок в країні, оскільки вона боролася з триваючими економічними наслідками торговельної війни з Японією та COVID-19 [87].

Оскільки ЗМІ, особливо мовні ЗМІ, відіграють більшу роль у формуванні громадської думки, справедливий і рівний доступ до ЗМІ стає критичним для забезпечення чесності та конкурентоспроможності виборів. Газети перебувають у приватній власності, а більш впливові телевізійні станції належать державі. ЗМІ є плюралістичними, але, як показує їхнє висвітлення голосування про імпічмент, телевізійні станції переважним чином знаходяться під контролем уряду [94].

Щодо сприйняття рівня конкурентності виборчого процесу самими громадянами Республіки Корея, то на запитання, як часто на виборах виборцям пропонується реальний вибір між різними партіями чи кандидатами, майже половина вважала що це так: «завжди» відповіли 19% респондентів, «в більшій частині випадків» відповіли 29% респондентів. Натомість інша половина вважала виборчий вибір майже безглуздим, відповідаючи «іноді» (34%) і «рідко» (11%). Громадські оцінки значущості виборів порівну діляться на два протилежні табори. Незважаючи на відсутність заборон чи обмежень на політичні змагання, невдоволення населення виборчим вибором є значним. На це може впливати той факт, що існуючі політичні партії не відрізняються одна від одної в плані політичних програм чи платформ. В очах виборців вони виглядають більш-менш однаково [94].

Щодо твердження «Політичні партії та кандидати в нашій країні мають рівний доступ до ЗМІ під час виборів», дві третини вказали на рівний доступ до ЗМІ, погоджуючись з ним або «сильно» (16%), або «частково» (51%). Натомість, одна третина вказала на нерівний доступ до ЗМІ, не погоджуючись запропонованим твердженням або «сильно» (5%), або «частково» (24%). Тобто, більшість пересічних громадян вважають, що політичні партії мають рівний доступ до ЗМІ принаймні під час виборів, що у тому числі пов'язано з ефективним наглядом за трансляцією виборів з боку незалежної Національної комісії з дебатів із виборчого мовлення [94].

Щодо загальної конкурентності виборів, то третина респондентів (33%) вважала вибори переважно конкурентними, тоді як менше однієї п'ятої (17%) вважали вибори переважно неконкурентними. Тих, хто вважає конкуренцію змістовною та справедливою, вдвічі більше, ніж тих, хто вважає її безглуздою та несправедливою. Переважна більшість (49%) вважали вибори частково конкурентними [94].

Також треба відзначити, що впродовж останніх років політичний простір стає більш інклюзивним. Пересічні громадяни та члени партій почали залучатися до процесу висування партійних кандидатів. Оскільки політичні партії дозволили членам партії та простим людям обирати кандидатів на державні посади, масштаби участі населення у виборчому процесі значно розширилися. Ці відкриті первинні системи також сприяли розвитку внутрішньопартійної демократії [77].

Також, активізувалися процеси спрямовані на рівне представлення різних соціальних та гендерних груп в політиці. У середині 1990-х років було прийнято закон, який мав сприяти збільшенню чисельності жінок в парламенті. Перші результати можна побачити вже на початку XXI століття. На виборах 2004 та 2008 років жінки становили 13% депутатів Національних зборів проти 6% у 2000 році. При цьому треба зазначити, що більшість жінок обиралися не як кандидати за виборчими округами, а як кандидати пропорційного представництва [83].

У Національній асамблеї 2016 року скликання жінки вже склали 19% від загальної чисельності депутатів. У 2019 році група жінок-законодавців внесла законопроект про реформу, згідно з яким половину місць у законодавчому органі буде зарезервовано за жінками та у списках кандидатів від партій буде гендерний партитет. Однак у 2020 році законопроект так і не був прийнятий. Після парламентських виборів 2020 року Кім Сан Хі стала першою жінкою, яка зайняла посаду віце-спікера Національних зборів [87].

Загалом, за останні двадцять років відбулися суттєві зміни в корейському електораті. По-перше, значення регіоналізму, ключового

фактору, що підриває політичну орієнтацію політичних партій у Кореї, почало трохи зменшуватися. По-друге, на початку 2000-х років представники корейської молоді почало проявляти симпатії до лівої ідеології. Все це сприяло зростанню значення та важливості політичних та ідеологічних аспектів у виборчій політиці, спонукало партії перемістити питання політики на центральне місце у своїх виборчих кампаніях [60].

На парламентських виборах в Кореї використовується змішана система у різних варіантах. Виборча система, яка застосовувалася у 1988 та 1992 роках, була схожа на ту, що застосовувалися у 1985 році: три чверті мандатів обиралися за мажоритарною системою, а одна чверть була розподілена пропорційно в одному національному виборчому окрузі. Якщо одна партія отримувала принаймні половину всенародно обраних місць, вона автоматично отримувала право на дві третини місць у загальнонаціональному списку; якщо вона отримувала менше, то найсильніша партія все одно отримувала половину місць у національному списку [36].

На виборах до Національних зборів у 1996 року за мажоритарною системою було обрано 253 депутати. Решта 46 місць (15%) були розподілені пропорційно між партіям, які отримали щонайменше 5% від загальної кількості дійсних голосів/місць у мажоритарних округах, в той час як спеціальний бонус за місце для найбільшої партії було скасовано [36].

На виборах до Національних зборів у квітні 2000 року загальна кількість мандатів була скорочена до 273: 227 мандатів проходилися на мажоритарні округи, 46 місць було розподілено за пропорційним принципом (відповідно до закритих партійних списків в одному національному виборчому окрузі). Пропорційні місця розподілялися між партіями, які отримали або мінімум п'ять місць у мажоритарних округах, або 5 відсотків загальної кількості дійсних голосів загальнонаціональному виборчому окрузі. Також існував поріг для тих партій, які могли претендувати на кількість голосів у проміжку від 3 до 5 відсотків. Кожній із цих партій надавалося одне

місце до того, як почнеться розподіл решти пропорційних місць за методикою Харе (метод природної виборчої квоти відповідно до правила найбільшого залишку) [36].

Парламентські вибори 1992 року та 1996 року принести майже однопартійну більшість Ліберально-Демократичні партії (49,8% місць в парламенті) та Партії «Нова Корея» (48,7% місць в парламенті) відповідно. Але вибори 1988 року та квітня 2000 року не призвели до формування абсолютної більшості. В результаті в обидва рази були сформовані партійні кабінети меншості та «розділені уряди». Демократична партія тисячоліття президента Кім Де Чжуна сформувала коаліцію з Об'єднаною ліберал-демократичною партією та Народно-демократичною партією. Однак цей союз був нестійким. Згодом зі складу Об'єднаної ліберал-демократичної партії вийшло 7 депутатів, які об'єдналися з консервативною Великою національною партією, яка таким чином отримала більшість в парламенті [36].

На парламентських виборах 2004 року, в рамках яких обирали 299 законодавців, вперше перемогу отримала лівоцентристська партія, а саме новостворена «Партія Урі» (отримала 129 місць в парламенті, перш за все завдяки підтримці таких регіонів як Сеул, Інчхоні, Кьонгі), яка підтримувала президента Ро Му Хьона, якому Національна асамблея на чолі з Великою національною партією, що мала коаліційну більшість, оголосила імпічмент. У той же час консервативна Велика національна партія отримала більшість у регіонах Північний Кьонсан та Південний Кьонсан, що дозволило їй зберегти 100 депутатських місць, необхідних для блокування конституційних змін [93].

Наступні парламентські вибори 2008 року відзначилися рекордно низькою явкою виборців – 46%. Великій національній партії вдалося отримати перемогу та 153 депутатських мандати з 299. Об'єднана демократична партія (послідовниця Партії Урі) здобула лише 81 місце, пішовши в опозицію [93].

Наступні парламентські вибори також відзначилися, перш за все, протистоянням Об'єднаної демократичної партії та консервативної «Партії Саенурі» (наступниці Великої національної партії, переіменована після внутрішньої політичної кризи). Місця отримали чотири партії Консервативні Партія Саенурі (152), Партія «Свобода вперед» (5), ліберальна Об'єднана демократична партія (127) та ліво-прогресивна «Єдина прогресивна партія» (13), була розпущена та заборонена Конституційним судом за звинувачення у симпатіях та діяльності на користь Північній Кореї й підготовці повстання. На відмінно від попередніх виборів, жодна з малих партій та позапартійних кандидатів не отримали місць у парламенті. В рамках цих виборів обиралися 300 представників, 246 в виборчих округах та 54 за пропорційною системою [93].

Результат показав значні регіональні відмінності. Об'єднана демократична партія та Єдина прогресивна партія досягли значних успіхів на північному заході країни, здобувши загалом 26 нових місць у Сеулі, чотири в Інчхоні та 14 у передмісті Кьонгі-до - загалом 70 з 112 місць у цьому регіоні. Вони також зберегли свої домінуючі позиції в Чоллі та Чеджу, отримавши 31 з 33 місць. У східних провінціях демократична коаліція отримала лише 13 місць зі 100, поступившись консервативним силам, у вдалося досягти успіхів і на південному сході, який традиційно був консервативним регіоном. Таким чином, ліберальні сили знову залишилися в опозиції [93].

У 2016 році на виборах до Національної асамблеї обирали 300 депутатів: 253 в виборчих округах, 47 – за партійними списками у пропорційній системі. У хоча цього разу Демократична партія (наступниця Об'єднаної демократичної партії) змогла отримати перемогу над Партією Саенурі, однак це була перемога в одне депутатське місце: 123 проти 122 [95; 96].

Законодавчі вибори 2016 року були першими в Південній Кореї після утворення Народної партії (вихідцями в Демократичної партії), розпуску

лівої Єдиної прогресивної партії та перерозподілу виборчих округів. Перед виборами очікувалося, що Партія Саенурі вийде переможцем через розбіжності в опозиції, однак цього не відбулося. Народна партія також стала новою силою в південнокорейській політиці, яка утримує рівновагу в парламенті. Маючи 38 депутатських мандатів, вона виступала буфером між Демократичною партією та Партією Саенурі, саме від її підтримки залежало прийняття більшості законів. Це вилилося у проблеми для тогочасної президентки Пак Кін Хьо (представниці Партії Саенурі), яка була по факту позбавлена можливості просувати свою законодавчу програму без підтримки опозиції [95; 96].

Таким чином, сучасна партійна система Республіки Корея почала формуватися наприкінці 1980-х років, коли країна взяла курс на демократизацію. До характерних рис корейської партійної системи можна віднести слабку інституціоналізацію; регіоналізм; ототожнення партій з окремими політиками, а не з політичною ідеологією чи програмою; відсутність зв'язків між політичними організаціями та соціальними класами; антипатія до лівої ідеології; фракційність. Корейські партії являються кадровими, вони повністю покладаються на своїх харизматичних лідерів як у проведенні, так і у фінансуванні виборчої кампанії. Партійне життя Республіки Корея у XXI столітті характеризується протистоянням консервативного та ліберального політичних таборів, які майже на кожних виборах представлені новою політичною партією зі старою ідеологією. Однак жодному з цих таборів так і не вдалося отримати необхідну кількість електоральної підтримки, щоб реалізувати власну політику без урахування опозиції.

3.2. Особливості виборів до Національної асамблеї у 2020 році

Пандемія COVID-19 торкнулася усіх країн світу, вплинувши на особливості розвитку усіх сфер суспільного життя, у тому числі на політичне

та партійне життя. Республіка Корея не лише стала однією з перших країн світу, де в умовах поширення корона вірусної інфекції були проведені парламентські вибори, але й змогла продемонструвати надзвичайну ефективність у виробленні та реалізації кроків по забезпеченню безпечних умов для реалізації волевиявлення громадян.

Парламентські вибори 2020 року проходили з урахуванням тих поправок, які були внесені до виборчого законодавства у 2019 році. Так, на виборах 2016 року 253 депутати обиралися за одномандатними округами, а 47 за закритими партійними списками за пропорційною системою з розподілом мандатів за методом найбільшого залишку квоти Харе. В цих умовах для отримання місця відповідно до системи пропорційного представництва партіям необхідно було подолати виборчий бар'єр у п'яти одномандатних округах або отримати 3% за пропорційною системою [88].

За новою ж виборчою системою хоча місця в одномандатних округах розподілялися так само, однак до розподілу 47 місць за загальнонаціональним списком були внесені зміни. За пропорційною системою (аналогічною виборам 2016 року) тепер розподілялося лише 17 місць, а 30 мандатів призначалися за системою додаткових членів. Крім цього, знижувався віковий ценз електорату з 19 до 18 років, збільшуючи таким чином кількість виборців десь на половину мільйона [88].

В рамках нової виборчої системи ключова опозиційна консервативна «Партія свободи Кореї» (до 2017 року «Партія Саенурі») створила партію-сателіта – «Партію майбутнього Кореї», щоб максимізувати кількість місць, отриманих відповідно до пропорційної системи. Провладна прогресивна Демократична партія також створила власну партію-сателіт - Партію «Платформа». В обох випадках головна партія висунула кандидатів лише в одномандатних округах, а партія-сателіт лише кандидатів в загальнонаціональному списку. Це було зроблено для того, щоб партія-сателіт змогла отримати максимальну кількість компенсаційних місць незалежно від того, наскільки надлишковим буде представлення основної

партії в виборчих округах. Враховуючи той факт, що малі партії не створювали сателітів, отримати місця за додатковим списком вони могли лише якщо отримають надлишкове представлення в виборчих округах [92].

Політична програма Демократичної партії базувалася на стратегії президента Муна, яка передбачала підвищення мінімальної заробітної плати, зростання добробуту нації через економіку, орієнтовану на доходи; створення більше робочих місць для безробітних віком від 20 до 30 років; налагодження та відновлення співпраці з Північною Кореєю [88].

Консервативна «Партія свободи Кореї» в своїй політичній програмі обіцяла провести серйозну перебудову фіскального регулювання шляхом зниження корпоративного податку; наполягала на більш жорсткій політиці по відношенню до Північної Кореї, у тому числі виступала за відмову від Всеосяжної військової угоди, підписаної під час міжкорейського саміту в Пхеньяні в 2018 році [95].

Опитування щодо рівня підтримки політичних сил з боку електорату, проведене у січні 2020 року, показало неоднозначну картину перед квітневими парламентськими виборами. Згідно з опитуванням організації Realmeter, підтримка правлячої Демократичної партії знизилася за тиждень на 4,1 % (до 37,0 %). Основна консервативна опозиційна «Партія свободи Кореї» отримала 32,4% відсотка підтримки, що на 1,1 % більше. Партія-сателіт «Партії свободи Кореї» – «Партія майбутнього Кореї», яка була створена на початку січня 2021 року, посіла третє місце в своєму першому рейтингу схвалення з підтримкою 5,3% [84].

Однак спалах пандемії COVID-19, яка на ранніх етапах чинила безпрецедентний тиск на всі країни, повністю змінив пріоритети та розподіл електоральних уподобань. Вибори до Національної асамблеї Республіки Корея 2020 року стали критичним випробуванням довіри. Невизначеність, яка спочатку переважала в політичних і громадських дебатах щодо того, чи можуть вибори Національної асамблеї 2020 року відбутися у квітні, з часом була усунена успішним стримуванням вірусу [89].

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на ключові питання, які стояли у політичному порядку денному виборів 2020 року. Традиційні питання, на які звертали увагу партії в своїх політичних програмах (економічне зростання країни, нещодавня виборча реформа, відносини з Народно-Демократичною Республікою Кореї тощо) відійшли на другий план. Для президента Мун Чже Іна, його уряду та правлячої Демократичної партії стало життєво важливо продемонструвати свою здатність реагувати на триваючу кризу та ефективність вжитих заходів. Опозиція, з іншого боку, намагався переконати електорат у тому, що реакція уряду на пандемію була неадекватною і що його передбачувана неспроможність стримувати COVID-19 зруйнує національну економіку [89].

Щойно рішення про проведення виборів було офіційно затверджено, Національна виборча комісія почала реалізовувати комплекс заходів для мінімізації для виборців ризику зараження та поширення вірусу під час голосування. Першим із таких заходів було заохочення всіх тих, хто має право голосувати, повною мірою скористатися положеннями про дострокове голосування. Цей метод попереднього голосування був вперше запроваджений у 2013 році під час проміжних виборів та на місцевих виборах, що відбулися через рік. Він дозволяє всім виборцям проголосувати до дня виборів незалежно від їхнього місця проживання. На виборах 2020 року дострокове голосування відбулося 10 та 11 квітня, реалізувати це право можна було на будь-якій із 3500 виборчих діляниць, створених по всій країні. Заохочення виборців скористуватися положенням про дострокове голосування було спрямовано на зменшення кількості виборців на виборчих діляницях у день виборів [89].

Ще одним важливим заходом було розширення практики домашнього голосування - дострокового голосування поштою (за звичайних обставин право на голосування вдома мав вузький перелік категорій виборців) - на пацієнтів із COVID-19, які перебувають на лікуванні в лікарнях та інших медичних закладах, а також на громадян, які знаходяться на карантині чи

самоізоляції через контакт із інфікованими. Щоб проголосувати поштою на виборах 2020 року, у період з 24 по 28 березня до місцевого адміністративного офісу потрібно було подати заяву про «голосування вдома». Крім того, Національна виборча комісія вжила заходів, щоб гарантувати отримання виборчих прав особам, які були інфіковані COVID-19 після офіційного завершення періоду подання заявки на «голосування вдома». Ці пацієнти, разом із медичним та допоміжним персоналом, могли достроково проголосувати на спеціальних виборчих дільницях, створених у лікарнях та інших медичних закладах [79].

В день голосування на всіх виборчих дільницях Національна виборча комісія запровадила суворі заходи, щоб гарантувати безпечні умови голосування для тих, хто має намір віддати свій голос шляхом особистого голосування. З цією метою Національна виборча комісія прийняла запобіжні заходи на всіх етапах процесу особистого голосування: від черги перед виборчими дільницями, до обмеження скупчення людей у зоні для голосування та безпечного проведення самого голосування. Важливим запобіжним заходом було створення Кодексу поведінки виборців, який передбачав детальні інструкції та окреслив дії, гарантії та запобіжні заходи, яких виборці повинні були дотримуватися на кожному етапі процесу голосування. Національна виборча комісія доклала значних зусиль, щоб якомога ширше розповсюдити Кодекс поведінки, щоб виборці були добре підготовлені в день виборів. Зі свого боку під час виборчого процесу працівники виборчих дільниць також мали чіткі та суворі інструкції, яких слід дотримуватися, зокрема: носити маски та рукавички, дотримуватися суворих правил гігієни, проводити дезінфекцію виборчої дільниці напередодні виборів та не допускати будь-кого до приміщення до початку голосування, регулярно проводити дезінфекцію виборчих відсіків, виборчих марок та інших виборчих матеріалів, а також регулярно провітрювання приміщення [89].

Подібні заходи безпеки застосовувалися також по відношенню до працівників міліції, представників ЗМІ та спостерігачів на виборах. Що стосується працівників спеціальних виборчих дільниць, створених для понад 3000 пацієнтів із COVID-19 та майже 1000 медичних працівників у Сеулі та Тегу, то вони повинні були носити захисний одяг, захист для обличчя, маски та рукавички, щоб запобігти більшому ризику зараження [90].

Вжиті надзвичайні заходи потребували залучення додаткових 20 тисяч працівників на виборчих дільницях. Також були запроваджені спеціальні заходи для виборців, які перебувають на домашньому карантині, яким дозволили покинути місце розташування та проголосувати на виборчих дільницях після закінчення офіційного часу голосування, коли дільниці були закриті для інших виборців [90].

Під час спілкування з громадськістю Національна виборча комісія використовувала різні засоби комунікації для найширшого охоплення електорату, включаючи повідомлення на про голосування на національному телебаченні, розклейку плакатів та банерів по всій країні, які демонструють Кодекс поведінки виборця на виборчих дільницях під час дострокового голосування та в день виборів. Суворі запобіжні заходи, прийняті НВК, вплинули на рівень прозорості та доступності операцій голосування та підрахунку голосів. Для збільшення прозорості голосування Національна виборча комісія вдалася до прямої трансляції діяльності виборчих дільниць на своєму власному та національних каналах через регулярні проміжки часу як під час дводенного дострокового голосування, так і в день виборів. Камери прямих трансляцій надали всім глядачам на національному та глобальному рівні дистанційний доступ до різних етапів виборчого процесу, включаючи підготовку та початок голосування; фактичне голосування; закриття голосування, передача та зберігання бюлетенів для голосування; підготовка та початок підрахунку; процес підрахунку та його закінчення [89].

Спалах COVID-19 також суттєво вплинув на методи, які власних виборчих кампаній. Проведення мітингів, публічних виступів, дебатів,

заходів зі збору коштів, агітації від дверей до дверей – всі ці були методи були заборонені в умовах пандемії COVID-19. Хоча в країні не було загальнонаціонального карантину, обмеження на проведення заходів та відвідування громадських зібрань, а також вимоги щодо соціального дистанціювання та обмежених особистих контактів діяли протягом періоду до виборів. Ці обмеження змусили політичні партії та кандидатів вдаватися до альтернативних методів агітації, щоб охопити своїх виборців. В цілому, передвиборна агітація на виборах 2020 року мала нижчий рівень ніж на будь-яких попередніх виборах. Щоб охопити виборців, політичним партіям та кандидатам довелося змінити свій традиційний метод агітації, перейшовши на он-лайн та цифрові технології. В основному використовувалися відео повідомлення, що розповсюджуються через платформи соціальних мереж, SMS та мобільні телефони. Деякі кандидати використовували технологію доповненої реальності для віддаленої та віртуальної взаємодії зі своїми прихильниками. Інші кандидати проводили волонтерську роботу, пов'язану з COVID-19, яка включала прибирання кварталів у своїх виборчих округах та дезінфекцію вулиць. Дехто, більш традиційно, надсилав свої агітаційні матеріали та інформацію про власні політичні платформи виборцям через друковані інформаційні буклети, пов'язані з виборами, які розповсюджувалися серед домогосподарств по всій країні [87].

Про початкові успіхи в сфері проведення виборів 2020 року можна було судити вже одразу після закриття виборчих дільниць. Національна виборча комісія таки змогла забезпечити безперебійне проведення виборів та високий рівень участі виборців, незважаючи на COVID-19. Комплекс заходів виявився ефективним. Дострокове голосування завершилося 11 квітня з зафіксованою явкою 26,7% (тобто попередньо проголосувати близько 12 мільйонів громадян). Явка на достроковому голосуванні була найвищою за всю історію виборів в Республіці Корея, що вказує на те, що частина електорату вважала, що дострокове голосування забезпечує більш безпечні для здоров'я умови, ніж голосування в день виборів [90].

Національна виборча комісія зафіксувала загальний рівень участі у виборах у 66%, тобто проголосувало 44 мільйони громадян, що є найвищою явкою з 1992 року. Ці показники участі свідчать про чудовий результат та ефективність зусиль Національної виборчої комісії для заохочення та переконання значної частини виборців виконувати своє право голосу, незважаючи на ризики, які це могло спричинити для їхнього здоров'я та життя [89].

Хоча Національна виборча комісія відіграла важливу роль у проведенні таких виняткових виборів, вона не досягла цієї мети цілком самостійно. Безперервне проведення цих виборів стало результатом невинного та ефективного рівня багатостороннього співробітництва, консультацій та координації між Національною виборчою комісією; Міністерством внутрішніх справ; Міністерством охорони здоров'я та фінансів; Національного центру контролю та профілактики захворювань та багатьох інших організацій, відділів та установ. Завдяки цій ефективній міжвідомчій співпраці, Національна виборча комісія змогла провести вибори з високим ступенем довіри, доброчесності та безпеки, як і було заплановано [52].

Загалом, національні вибори 2020 року у Республіці Корея мали три характерні особливості. По-перше, вибори були першими в історії загальнонаціональними виборами, які відбулися в умовах пандемії COVID-19. При цьому, явка виборців склала 66,2%, що є найвищим показником за останні 28 років. Своїми виборчими правами скористалися не лише здорові виборці, а й виборці, які перебували на самоізоляції – вони були забезпечені спеціально організованим транспортом до місця для голосування та назад. По-друге, вибори, проведені на тлі пандемії, не мали негативного впливу на розповсюдження інфекції. Перед входом на виборчі дільниці виборцям перевіряли температуру, дезінфікували руки та видавали одноразові рукавички. Спалаху захворювання, спровокованого виборами, не відбулося. По-третє, голосування в умовах пандемії позитивний вплив мало для

правлячої партії, що пояснюється ефективною політикою у цій сфері адміністрації Муна [52].

Не дивлячись на сподівання, що перегляд виборчого законодавства у 2019 році призведе до формування багатопартійної системи, квітневі вибори 2020 року закінчилися жорсткою конкуренцією між двома основними партіями і призвели до переконливої перемоги правлячої Демократичної партії. Прогресивні партії – Демократична партія та її партія-сателіт «Платформа» – отримали переважну більшість у парламенті: 180 із 300 місць; консервативні партії «Партія свободи Кореї» та її сателіт «Партія майбутнього Кореї» отримали лише 103 депутатські мандати. Треба відзначити, що на цих виборах демократи отримали найбільшу чисельність місць в парламенті починаючи переходу до демократизації у 1987 році [32; 33].

Загалом, консервативні сили програвали вибори поспіль протягом чотирьох років – національні вибори 2016 року, президентські вибори 2017 року, місцеві вибори 2018 року та національні вибори 2020 року. Опозиційна консервативна партія зазнала поразки в кожному виборчому окрузі, за винятком регіону Янгнам (південно-східна частина Республіки Кореї) та районів Ганнам з високим рівнем доходів та освіти в Сеулі [73].

Деякі потенційно спірні та конфліктні питання щодо роботи адміністрації Муна (наприклад, недостатньо високі показники політики економічного зростання, орієнтованої на доходи, скандал з міністром юстиції Чо Куком) могли б стати корисним в рамках передвиборчої кампанії опозиційної партії, якби не було пандемії. Однак в умовах пандемії вони відійшли на другий план [73].

Важливою складовою успіху Демократичної партії стала підтримка електорату віком трохи за 50 років. Саме ця вікова група населення брала активну участь у русі за демократизацію у 1980-х роках, а зараз обіймає багато виборних та призначених посад у політиці та економіці. Опитування Gallup Korea, проведене напередодні виборів, показало, що саме виборці

віком за 50 років та молодь найбільше підтримували правлячу Демократичну партію та діючий уряд. Хоча на виборах 2016 року п'ятдесятирічні підтримували консервативні сили [73].

Крім цього, парламентські вибори 2020 року відзначилися значною розбіжністю між голосами та місцями, особливо в одномандатних виборчих округах. Найбільшу підтримку з одномандатних округів отримала Демократична партія та «Партія свободи Кореї» відповідно 49,91% та 41,45% відсотків голосів. Однак різниця у кількості голосів у 8,46% призвела до майже подвійної різниці у кількості мандатів – 163 місця у Демократичній партії проти 84 місць у «Партії свободи Кореї». У голосуванні за пропорційне представництво дві основні партії отримали майже однакову кількість голоси. Партія-сателіт Демократичної партії (Партія «Платформа») отримала 33,35% голосів, а партія-сателіт «Партії свободи Кореї» («Партія майбутнього Кореї») – 33,84%. Таким чином, кількість депутатських мандатів, які отримала правляча партія, набагато перевищувала кількість отриманих голосів виборців [32; 33].

По-друге, результати парламентських виборів 2020 року значним чином визначили голоси виборців, які взагалі не мали бажання підтримувати жодну політичну силу. Відповідно до опитування, проведеного на початку січня 2020 року, близько 31,5% респондентів заявили, що не мають наміру підтримувати жодну партію на квітневих виборах. А відповідно до опитування, проведеного за тиждень до виборів, лише 18% респондентів не мали наміру підтримувати жодну партію. Подібні зміни у настроях електорату також змінили розстановку сил на виборах, особливо в одномандатних виборчих округах [73].

По-третє, позитивне сприйняття громадськістю того, як президент Мун впорався з кризою COVID-19, призвело до росту рівня підтримки адміністрації президента та Демократичної партії. Загальний спалах коронавірусу у Тегу та подальший ефективний контроль за розповсюдження захворювання підвищили довіру до президента та уряду. До початку березня

кількість нових випадків вже мала тенденцію до зниження, незважаючи на безперервне збільшення кількості кумулятивних підтверджених випадків. До першої половини березня колективне поширення пандемії було взято під контроль. У період з 13 по 16 березня 2020 року показник підтримки демократичної адміністрації зріс до 58%, а потім до 73% [73].

Успіх у боротьбі з пандемією посилив загальне почуття гордості південнокорейців і призвів до зростання популярності президента. Згідно з опитуванням, проведеним під час виборів, близько 65% південнокорейців пишаються тим, що є громадянами «розвиненої країни». Ця позитивна ідентифікація є ще більше характерною для тих, хто асоціює себе з прогресивною, а не з консервативною партією [84].

Квітневі вибори в Південній Кореї можна вважати «критичними виборами». Під час критичних виборів виборці, як правило, стурбовані усуненням безпосередньої загрози та підтримують того, хто може запропонувати найкраще рішення. Загрозою може бути війна, економічна депресія або пандемія. Це також можуть бути інші види усвідомленої незахищеності, викликані несподіваними політичними або соціальними інцидентами, такими як раптове об'єднання та наплив біженців. На критичних виборах загальна ефективність правлячої партії, як правило, з точки зору економіки, або довгострокові обіцянки опозиційної партії, навряд чи вплинуть на вибір виборців. Якщо правляча партія пододала безпосередню загрозу ефективно, виборцям не потрібно грати в азартні ігри, щоб отримати кращі вигоди. Критичні вибори ґрунтуються на ефекті визначеності в психології прийняття рішень. Те, що правляча партія зробила велику роботу в подоланні пандемії, є фактом, тоді як потенціал опозиції в досягненні цього результату невідомий. Перед обличчям загрози підтримка нахиляється в бік правлячої партії, оскільки мета електорату – уникнути більших втрат, обравши безпечний варіант [52].

Важливим фактором, який вплинув на вибори, було також сприйняття громадськістю COVID-19 як серйозної загрози не тільки з точки зору

здоров'я, але й з точки зору економіки. Були попередження про те, що COVID-19 призведе до економічної депресії, аналогічної або гіршої за Велику депресію 1930-х років. Пандемія дуже швидко скоротила рівень споживання південнокорейців, тому люди побачили тісний зв'язок між коронавірусом і економічним спадом. Вони вважали, що наслідки депресії, викликані пандемією, можуть бути набагато більшими і серйознішими, ніж існуюче уповільнення, пов'язане з нібито провалом політики нинішнього уряду, тому громадськість вважала боротьбу з корона вірусом невідкладною задачею [73].

Таким чином, парламентські вибори в Республіці Корея у 2020 році мали цілу низку характерних відмінностей. Корея не лише стала однією з перших країн світу, де в умовах поширення коронавірусної інфекції були проведені парламентські вибори, але й змогла продемонструвати надзвичайну ефективність у виробленні та реалізації кроків по забезпеченню безпечних умов для реалізації волевиявлення громадян. Ці вибори стали першими, після прийняття поправок до виборчого законодавства у 2019 році, та відзначилися ситуацією, коли дві провідні партії – Демократична партія та «Партія свободи Кореї» створили партії-сателіти, які пішли на вибори з метою отримання місць за додатковим списком. Ефективна стратегія президента Муна у боротьбі з пандемією забезпечила Демократичній партії перемогу на парламентських виборах 2020 року. Загалом, парламентські вибори 2020 року відзначилися найбільшою явкою виборців, починаючи з 1992 року (66%) та стали найбільш вдалими для Демократичної партії за останні пару десятиліть.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження партійної системи Республіки Корея в період Шостої Республіки ми дійшли до наступних висновків:

1. Аналіз понятійно-категоріального апарату з проблем розвитку партійних систем дозволив нам зробити висновок про складність та багатогранність досліджуваного феномену. В сучасній політологічній науці найбільш поширеними є структурний, структурно-функціональний, функціональний, електоральний та ідеологічний підходи до розуміння сутності політичної партії. Ми в своєму дослідженні виходили з того, що політична партія – це коаліція політичних діячів та політичних груп з власною структурою та об'єднаних певною ідеологічною системою, яка спрямовує свою діяльність на отримання та утримання влади, перш за все, за допомогою виборчого процесу, та претендує на роль виразника інтересів певної групи населення. У свою чергу партійна система являються сукупністю всіх політичних партій, що діють в країні, та мережею зв'язків, які існують між окремими партіями, державними інститутами та інститутами громадянського суспільства. Партійні системи тісно пов'язані з виборчими. На сьогодні найбільш класичною є класифікацію, яка передбачає виокремлення мажоритарної, пропорційної та змішаної виборчої системи. Саме до останньої відноситься виборча система Республіки Корея.

2. Вивчення наукового доробку з досліджуваної теми дозволило нам зробити висновок про актуальність нашої теми серед науковців як вітчизняних, так і закордонних. Однак, враховуючи той факт, що партійна система Республіки Корея на сьогодні продовжує змінюватися, у тому числі значний вплив на особливості конфігурації політичних сил мала пандемія, яка призвела до перерозподілу електоральних уподобань, партійні процеси в Республіці Корея вимагають подальшого вивчення.

Також треба відзначити велику роль джерел в рамках нашого дослідження, що обумовлено необхідністю аналізувати події, які відбуваються у реальному часі та які ще не знайшли відображення у науковій думці. Використання великої кількості джерел англійською та корейською мовами, у тому числі тих, що були введені до наукового обігу вперше, дозволило всебічно та комплексно дослідити партійні процеси в Республіці Корея періоду Шостої Республіки.

3. Друга половина ХХ століття відзначилася для Республіки Корея значними економічними успіхами. До 1980-х років вона вже досягла значних показників економічного розвитку, і саме економічна стабільність стала підґрунтям для поступового розвитку процесів демократизації в політичній та партійній сферах, що призвело до встановлення у 1988 році Шостої Республіки. Корея сьогодні характеризується високим рівнем та темпами економічного розвитку, орієнтацією на високотехнологічні галузі виробництва та курсом на становлення інноваційної економіки. При цьому як і раніше зберігається значний вплив крупних фінансово-промислових груп – чеболів - не лише на економічне, але й на політичне та партійне життя в країні. Характерним для Республіки Корея є те, що економічний розвиток поєднується з доволі невисоким ступенем соціальної нерівності в суспільстві.

Негативний вплив на соціально-економічний розвиток Республіки Корея вчинила пандемія, в результаті чого найбільш постраждали, по-перше, малий та середній бізнес, по-друге, вразливі соціальні верстви населення. Однак при цьому треба відзначити доволі ефективну стратегію держави у сфері протидії наслідкам пандемії. Навесні 2020 року було виділено декілька фінансових траншів на підтримку малого та середнього бізнесу, створені умови для розвитку соціального підприємництва (державна надавала грантову підтримку таким підприємствам, збільшувала рівень державних закупівель), активно розвивалися галузі економіки, спрямовані на боротьбу з пандемією (вироблення санітайзерів, розробка вакцин тощо). Ця стратегія виявилася

доволі вдалою, що і продемонстрували вибори до парламенту у 2020 році, на яких партія президента отримала більшість.

4. Нормативно-правові засади функціонування партійної системи Республіки Корея затверджено, по-перше, в Конституції держави, по-друге, в цілому ряді спеціальних правових актів: «Закон про політичні партії», «Закон про політичні фонди», «Закон про обрання публічних посадових осіб» тощо. У них нормативно закріплені правові засади створення та функціонування політичних партій, особливості виборчого процесу та реалізація активного й пасивного виборчого права, обов'язки та санкції, які можуть бути застосовані за різного роду порушення. Особлива увага приділена питанням фінансування політичного процесу, які регламентуються окремим документом – «Законом про політичні фонди»: розміри та обмеження щодо політичних внесків, процедура фінансування партій та кандидатів, особливості державного фінансування, процедуру фінансової світності партій тощо. При цьому, до нормативно-правових актів, які регулюють політичні, виборчі та партійні процеси в Республіці Корея, регулярно вносяться поправки (остання реформа виборчого законодавства відбулася у 2019 році), що свідчить, з одного боку, про продовження трансформаційних процесів в партійній сфері, з іншого, про вчасну реакцію правової системи на нові феномени.

Також треба відзначити провідну роль у забезпеченні виборчого процесу в Республіці Корея Національної виборчої комісії (її діяльність також чітко та детально регламентована в спеціальному законі), характерною рисою якої є швидке та ефективно пристосування до ситуації, що змінюється. Так, наприклад, у 2004 році в її структурі були створені виборча комісія з висвітлення виборчого процесу в Інтернеті та виборча комісія щодо висвітлення передвиборчих дебатів на каналах телерадіомовлення, які мали сприяти прозорості виборчого процесу в умовах зростання ролі інформаційних технологій в суспільному житті; а у 2020 році Національна виборча комісія змогла забезпечити організацію перших в світі

парламентських виборів в умовах пандемії, які відзначилися найвищим рівнем активності електорату за останні двадцять років.

5. Сучасна партійна система Республіки Корея почала формуватися наприкінці 1980-х років, коли країна взяла курс на демократизацію. До характерних рис корейської партійної системи можна віднести слабку інституціоналізацію (політичні партії є дуже нестабільними, часто піддаються переформатуванню: об'єднуються, розколюються, змінюють назву); регіоналізм (базується на нерівномірному економічному розвитку регіонів країни ще в авторитарний період); ототожнення партій з окремими політиками, а не з політичною ідеологією чи програмою; відсутність зв'язків між політичними організаціями та соціальними класами; антипатія до лівої ідеології, яка виникла в наслідок досвіду корейської війни; фракційність, яка передбачає об'єднання навколо окремих політиків, а не навколо політичних організацій, що також створює умови для постійних розколів та об'єднань політичних партій. Крім цього, корейські партії являються кадровими, вони повністю покладаються на своїх харизматичних лідерів як у проведенні, так і у фінансуванні виборчої кампанії.

Партійне життя Республіки Корея у XXI столітті характеризується протистоянням консервативного (має підтримку електорату на сході та південнім сході) та ліберального (має підтримку електорату на заході та північному заході) політичних таборів, які майже на кожних виборах представлені новою політичною партією. На сучасному етапі поступово проявляються нові тенденції у розвитку партійної системи Республіки Корея, у тому числі зменшення значення регіоналізму, симпатії до лівої ідеології з боку молоді, активізація процесів щодо представлення різних соціальних та гендерних груп в політиці. Все це сприяє зростанню значення та важливості політичних та ідеологічних аспектів у виборчій політиці, спонукає партії перемістити питання політики на центральне місце у своїх виборчих кампаніях.

6. Парламентські вибори в Республіці Корея у 2020 році мали цілу низку характерних відмінностей. По-перше, Корея не лише стала однією з перших країн світу, де в умовах поширення коронавірусної інфекції були проведені парламентські вибори, але й змогла продемонструвати надзвичайну ефективність у виробленні та реалізації кроків по забезпеченню безпечних умов для реалізації волевиявлення громадян. Серед цих кроків слід відзначити попереднє голосування, яким скористалося рекордних 26,7% виборців; домашнє голосування поштою для хворих на COVID-19 та тих, хто знаходиться на самоізоляції; гарантування безпечних умов на виборчих дільницях; створення на розповсюдження Кодексу виборця, де було прописано процедуру голосування та поведження на виборчій дільниці в умовах пандемії; пряма трансляція з виборчих дільниць з метою забезпечення прозорості виборчого процесу.

По-друге, ці вибори стали першими, після прийняття поправок до виборчого законодавства у 2019 році, які передбачали, що 30 мандатів тепер призначалися за системою додаткових місць (це спонукало дві провідні партії – Демократичну партію та «Партію свободи Кореї» створити партії-сателіти, від яких були висунуті кандидатури в загальнонаціональному списку з метою отримання місць за додатковим списком) та зниження вікового цензу електорату з 19 та 18 років.

По-третє, пандемія повністю змінила пріоритети та розподіл електоральних вподобань, традиційні питання, на які звертали увагу партії в свої програмах (економічне зростання, ефективність виборчої реформи, відносини з Народно-Демократичною Республікою Кореї тощо) відійшли на другий план. Основним питанням стала боротьба з пандемією, саме тому ефективна стратегія президента Муна у цьому напрямку забезпечила Демократичній партії перемогу на парламентських виборах 2020 року, у тому числі за рахунок голосів тих виборців, які відповідно до опитувань, в січні ще взагалі не планували голосувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алисова Л.Н. Партийная система / Политическая энциклопедия в 2 т.: том 2. Национальный общественно- научный фонд, 1999. 191 с.
2. Андреева Ю. Эволюция политической системы Республики Корея: от модернизаторского авторитаризма к демократии. URL : <https://docplayer.com/68492222-Evolyuciya-politicheskoy-sistemy-respubliki-koreya-ot-modernizatorskogo-avtoritarizma-k-demokratizacii-andreeva-yu-v-osnovannaya-na-konfucianskih-ustoyah.html> (дата звернення : 18.04.2021).
3. Батисова Ю.Ф. , Кузнецов И.А. Избирательная система: понятие, виды. URL : <https://ftp.scientific-capital.ru/may2020/60052020.pdf> (дата звернення: 22.08.2021).
4. Бикер Л. Голосование в масках: как Южная Корея выбирала парламент во время эпидемии коронавируса. URL : <https://www.bbc.com/russian/news-52304539> (дата звернення : 16.11.2020).
5. Вятр Е. Социология политических отношений / Общ. ред. и предисл. Ф.М. Бурлацкого. М.: Прогресс, 1979. 576 с.
6. Грязев А. Сокрушительный триумф: Южная Корея провела выборы во время пандемии. URL : https://www.gazeta.ru/politics/2020/04/16_a_13051153.shtml (дата звернення : 16.11.2020).
7. Демократична партія Офіційний сайт. URL: <https://theminjo.kr/> (дата звернення: 11.05.2021).

8. Дюверже М. Политические партии / Пер. с франц. М.: Академический Проект, 2000. 538 с.
9. Дюгурова А.И. Партийные системы: введение в проблему. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/partiynnye-sistemy-vvedenie-v-problemu/viewer> (дата звернения: 29.06.2021).
10. Кирьянов О. На парламентских выборах в Южной Корее уверенно победила правящая партия. URL : <https://rg.ru/2020/04/16/na-parlamentskih-vyborah-v-iuzhnoj-koree-uverenno-pobedila-praviashchaia-partiia.html> (дата звернения : 16.11.2020).
11. Малов Ю. К. Введение в теорию политических партий (обзор идей и концепций). М.: Русский мир, 2005. 171 с.
12. Михельс Р. Социология политических партий в условиях демократии // Политология: Хрестоматия. М., 1999. С. 540-551.
13. Мохончук Б. С. Щодо визначення поняття виборчої системи. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15207/1/Mohonchuk_119-122.pdf (дата звернения: 03.05.2021).
14. Никоненко С. А. Теоретические подходы к изучению политических партий. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-podhody-k-izucheniyu-politicheskikh-partiy/viewer> (дата звернения: 17.09.2021).
15. О Док Хи. Трансформация южнокорейской модели экономического развития в условиях глобализации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.14 – мировая экономика. Минск 2018. 25с. URL : https://fmmp.bntu.by/wp-content/uploads/2018/05/Avtoreferat_O-Dok-Ni_1.pdf (дата звернения : 18.04.2021).
16. Основы теории политических партий / С. Е. Заславский, А. Ю. Ашкерев, М. А. Бударягин. М.: Европа, 2007. 261 с.
17. Острогорский М. Я. Демократия и политические партии / Отв. ред. и авт. вступ. ст. А. Н. Медушевский. М.: РОССПЭН, 1997. 640 с.

- 18.Партія Платформа. Офіційний сайт. URL: <http://platformparty.kr/> (дата звернення: 15.05.2021).
- 19.Партія єдиного майбутнього. Офіційний сайт. URL: <http://platformparty.kr/> (дата звернення: 20.06.2021).
- 20.Петровский В. Выборы и коронавирус: опыт Южной Кореи. URL : <https://interaffairs.ru/news/show/26009> (дата звернення : 16.11.2020).
- 21.Растимешина Т. В., Елифанов А. С. Политические партии: основные подходы к определению понятия, природа и функции. URL: [2http://esgi-miet.ru/images/Stati20171/148-158RastimeshinaEpifanov.pdf](http://esgi-miet.ru/images/Stati20171/148-158RastimeshinaEpifanov.pdf) (дата звернення: 07.10.2021).
- 22.Республика Корея: успехи и проблемы развития: Бюллетень о текущих тенденциях мировой экономики. Апрель 2019. №43. 20 с. URL : <https://ac.gov.ru/archive/files/publication/a/21953.pdf> (дата звернення : 18.04.2021).
- 23.Ряскова Н. И. Избирательная система: понятие, виды. Политические науки. 2015. URL : <https://research-journal.org/politology/18575/> (дата звернення: 09.09.2021).
- 24.Современные избирательные системы. Вып. 8: Бразилия, Франция, Чехия, Южная Корея / А.Г. Орлов, М.А. Мещерякова, С.Я. Павлов, Т.О. Кузнецова; науч. ред. А.В. Иванченко, В.И. Лафитский. М.: РЦОИТ, 2013. 488 с. URL:https://www.rcoit.ru/upload/iblock/a14/izb_system_8.pdf (дата звернення: 22.07.2021).
- 25.Социальное предпринимательство в Южной Корее: пятилетки, фестивали и субсидии. URL: <http://nb-forum.ru/foreign-experience/korea-18> (дата звернення : 22.06.2021).
- 26.У Південній Корейі попри COVID-19 голосують на парламентських виборах. URL : <https://www.dw.com/uk/u-pivdennii-korei-popry-covid-19-holosuiut-na-parlamentskykh-vyborakh/a-53128886> (дата звернення : 16.11.2020).

27. Федоровский А. Н. Вызовы пандемии COVID-19 и приоритеты экономического развития Республики Корея. Контуры глобальных трансформаций. 2020. Т.13. №5. С.204-218.
28. Федоровский А.Н. Индикаторы востребованности науки в контексте приоритетов инновационной политики в странах Восточной Азии. Выявление приоритетных научных направлений: междисциплинарный подход. М.: ИМЭМО РАН. С. 44–53.
29. Чупрін Р. В. Проектування виборчих систем: основні підходи та принципи. URL : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mLEqY-fsj-oJ:politics.chdu.edu.ua/article/view/74059/69499+&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 11.07.2021).
30. Шлезингер А. М. Циклы американской истории. М.: Прогресс: Прогресс-Академия, 1992. 685 с.
31. Юдин Ю. А. Политические партии и право в современном государстве. М.: Форум: ИНФРА-М, 1998. 285 с.
32. 21st National Assembly Elected Candidate Statistics (Constituency Members). URL: <https://m.nec.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=1273&bcIdx=134902> (дата звернення: 06.10.2021).
33. 21st National Assembly Elected Candidate Statistics (Proportional Representation Members). URL: <https://m.nec.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=1273&bcIdx=18841> (дата звернення: 11.08.2021).
34. Aldrich J. H. Why Parties? The Origin and Transformation of Political Parties in America. Chicago: Univ. Chicago Press. 1995.
35. An M.Y., Peng I. Diverging Paths? A Comparative Look at Childcare Policies in Japan, South Korea and Taiwan. Social Policy and Administration. №50(5). 2016. P.540–558.

36. Aurel Croissant. Electoral Politics in South Korea. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/01361008.pdf> (дата звернення: 06.07.2021).
37. Bawn K, Cohen M, Karol D, Masket S, Noel H, Zaller J. A theory of political parties: groups, policy demands and nominations in American politics. №10(3). *Perspect. Politics*, 2012. P. 571–597.
38. Beume K. von. *Partien in Westlichen Demokratien*. München, 1982. URL: http://www.gegenstandpunkt.com/msz/html/82/82_2/rwechsel.htm. (дата звернення: 29.09.2021).
39. Bonoli G. Time Matters. *Comparative Political Studies*. №40(5). 2007. P.495–520.
40. Bértoa F. C. Political parties or party systems? Assessing the “myth” of institutionalization and democracy. URL: <https://whogoverns.eu/wp-content/uploads/2014/10/EPISA-2014.pdf> (дата звернення: 02.05.2021).
41. Can South Korea Enact Electoral Reform In Time? The 2020 clock is ticking on crucial Korean electoral reforms. URL: <https://thediplomat.com/2019/04/can-south-korea-enact-electoral-reform-in-time/> (дата звернення: 07.08.2021).
42. Cheng, Tun-Jen. Political Institutions and the Malaise of East Asian New Democracies. *Journal of East Asian Studies*. №3. 2003. P. 1–41.
43. Constitution of the Republic of Korea. URL: https://korea.assembly.go.kr:447/res/low_01_read.jsp?boardid=1000000035 (дата звернення: 11.08.2021).
44. Downs A. *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper & Row. 1957.
45. Ellingsæter A.L. Nordic Earner-Carer Models. *Journal of Social Policy*. №43(3). 2014. P.555–574.
46. Fleckenstein T. Party Politics and Childcare. *Social Policy and Administration*. №44(7). 2010. P.789–807.

47. Heo U., Stockton H. The Impact of Democratic Transition on Elections and Parties in South Korea. *Party Politics*. №11(6). 2005. P.674–688.
48. In The Orbit Of Democracy: Satellite Parties In South Korea's 2020 Parliamentary Election. URL: <https://blog.politics.ox.ac.uk/in-the-orbit-of-democracy-satellite-parties-in-south-koreas-2020-parliamentary-election/> (дата звернення: 04.10.2021).
49. In the orbit of democracy: satellite parties in south korea's 2020 parliamentary election. URL: <https://blog.politics.ox.ac.uk/in-the-orbit-of-democracy-satellite-parties-in-south-koreas-2020-parliamentary-election/> (дата звернення: 13.09.2021).
50. Introduction to the Electoral and Political Systems of the Republic of Korea. URL: <https://m.nec.go.kr/common/board/Download.do?bcIdx=134885&cbIdx=1280&stFileNm=634bf1c3-f063-4346-bd93-abff49d6bc8c.pdf> (дата звернення: 05.07.2021).
51. Janda K. *Political Parties: A Cross-National Survey*. N. Y.: The Free Press, 1980. LIX, 960 p.
52. KIM Sung Chull. South korea's 2020 election amid covid-19. URL: <https://research.nus.edu.sg/eai/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/EAIBB-No.-1544-S-Koreas-2020-election-amid-COVID-19-2.pdf> (дата звернення: 14.07.2021).
53. KOSIS 국가통계포털 URL: <http://kosis.kr> (дата звернення : 18.04.2021).
54. Kim Y.-M. Beyond East Asian Welfare Productivism in South Korea. *Policy and Politics*. №36(1). 2008. P. 109–125.
55. Koo Hagen. The changing faces of inequality in South Korea in the age of globalization. *Korean Studies*. 2007. Vol. 31. P. 2
56. Krimmel K. The efficiencies and pathologies of special interest partisanship. №31(2) *Stud. Am. Political Dev.*, 2017. P.149–169.

57. LaPalombara J. Politics within Nations. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1974. XII, 626 p.
58. Lawson K. The Comparative Study of Political Parties. N. Y.: St. Martin's Press, 1976. XIII, 261 p.
59. Lee C. S. South Korea 1979: Confrontation, assassination, and transition // Asian Survey. 1980. T. 20. №. 1. С. 63-76.
60. Lee S. C. Democratization, Political Parties and Korean Welfare Politics: Korean Family Policy Reforms in Comparative Perspective. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/government-and-opposition/article/democratization-political-parties-and-korean-welfare-politics-korean-family-policy-reforms-in-comparative-perspective/2B0EB51ADE83ADF620FDB41C559C3088> (дата звернення: 01.07.2021).
61. Lee Y. Varieties of Labor Politics in Northeast Asian Democracies: Political Institutions and Activism in Korea and Taiwan. Asian Survey. №46(5). 2006. P. 721–740.
62. Life expectancy at birth, male (years). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.MA.IN?locations=KR> (дата звернення : 18.04.2021).
63. Marks G., Wilson C. J. The Past in the Present: A Cleavage Theory of Party Response to European Integration. URL : <https://garymarks.web.unc.edu/wp-content/uploads/sites/13018/2016/09/marks.wilson-a-cleavage-theory-of-party-response-to-European-integration.pdf> (дата звернення: 08.08.2021).
64. McCarty N., Schickler E. On the Theory of Parties URL: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-polisci-061915-123020> (дата звернення: 19.06.2021).
65. McKelvey R.D. Intransitivities in multidimensional voting models and some implications for agenda control. № 12(3). 1976. P. 472–482.

66. McKelvey RD. Covering, dominance, and institution-free properties of social choice. №30(2). Am. J. Political Sci, 1986. P: 283–314.
67. Michels R. Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy. 2nd ed. N. Y.: The Free Press, 1968. 380 p.
68. Moon Chung-In. South Korea in 2008: From Crisis to Crisis. Asian Survey. № 49(1). 2009. P. 120–128.
69. National Assembly passes electoral reform bill amid opposition lawmakers' protest. URL: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20191227003852315> (дата звернення: 03.05.2021).
70. Neumann S. Modern Political Parties. Approaches to Comparative Politics. Chicago: University of Chicago Press, 1956. XII. 460 p.
71. Noel H. The coalition merchants: the ideological roots of the civil rights realignment. №74(1). J. Politics, 2012 : P.56–73.
72. Noel H. Which long coalition? The creation of the anti-slavery coalition. №19(6). Party Politics, 2012. P.962–84.
73. North Korean refugees seek political voice in South with new party. URL: <https://www.reuters.com/article/us-southkorea-politics-defectors-idUSKBN20C15L> (дата звернення: 21.08.2021).
74. OECD Better Life Index. URL: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/korea/> (дата звернення : 22.05.2021).
75. O’Neil J. South Korea’s Economy Is Doing Better than Any Other OECD Country. World Economic Forum. August 24, 2020. URL : <https://www.weforum.org/agenda/2020/08/south-korea-covid19-government-pandemic-response> (дата звернення : 18.04.2021).
76. Park Chong-Min, Shin Doh Chull. Do Asian Values Deter Popular Support for Democracy in South Korea? Asian Survey. №46(3). 2006. P. 341–361.
77. Pelizzo R.; Nwokora Z. Bridging the Divide: Measuring Party System Change and Classifying Party Systems. URL :

- <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/149966/1/agdi-wp16-042.pdf>
(дата звернення: 07.09.2021).
78. Peng Ito, Wong Joseph. Institutions and Institutional Purpose: Continuity and Change in East Asian Social Policy. *Politics and Society*. 36(1). 2008. P. 61–88.
79. Political Fund Act (Закон о политических фондах). URL: https://m.nec.go.kr/eng/fixfile/Political_Fund_Act.zip. (дата звернення: 13.06.2021).
80. Population Projections for Korea. URL: <http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/8/index.board?bmode=read&aSeq=347597&pageNo=&rowNum=10&amSeq=&sTarget=&sTxt=>. (дата звернення : 18.08.2021).
81. Prime Minister Secretariat (2020). URL : www.opm.go.kr/en/index.do (дата звернення : 18.04.2021).
82. Public Official Election Act (Закон об избрании публичных должностных лиц). URL: https://m.nec.go.kr/eng/fixfile/Public_Official_Election_Act.zip (дата звернення: 17.07.2021).
83. S.Korea to require companies to adopt retirement pensions. URL: <https://www.reuters.com/article/southkorea-pensions/s-korea-to-require-companies-to-adopt-retirementpensions-idUSL3N0QX1S220140827>. (дата звернення : 11.09.2021).
84. S.Korean political parties' approval ratings mixed ahead of April parliamentary election: poll. URL: http://www.xinhuanet.com/english/2020-01/16/c_138709474.htm (дата звернення: 11.04.2021).
85. Sartori G. Parties and Party Systems. A framework for analysis. N.Y., 1976. 191 p.
86. Sartory J. Parties and Party Systems. A Framework for Analysis. Cambridge; London; New York; Melbourne, 1976 V. 1. URL: [http://club.fom.ru/books/rydgren.pdf#search="Parties%20a](http://club.fom.ru/books/rydgren.pdf#search=)

- nd%20Party%20Systems%20for%20Analysis% 2 (дата звернення: 03.05.2021).
- 87.South Korea. Freedom In The World 2021. URL: <https://freedomhouse.org/country/south-korea/freedom-world/2021> (дата звернення: 25.07.2021).
- 88.South Korea's Parliamentary Elections: Key Variables and Their Implications. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/south-koreas-parliamentary-elections-key-variables-and-their-implications> (дата звернення: 14.08.2021).
- 89.Spinelli A. Managing Elections under the COVID-19 Pandemic The Republic of Korea's Crucial Test International IDEA Technical Paper 2/2020. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/managing-elections-during-pandemic-republic-korea-crucial-test.pdf> (дата звернення: 19.10.2021).
- 90.Stangarone T. COVID-19 Pushes South Korea into Recession. The Diplomat. August 3, 2020. URL : <https://thediplomat.com/2020/08/covid-19-pushessouth-korea-into-recession/> (дата звернення : 18.04.2021)
- 91.Startups Offer a Different Future for South Korea's Economy (2020). The Economist. April 8, 2020. URL : <https://www.economist.com/special-report/2020/04/08/startups-offer-a-different-future-forsouth-koreas-economy> (дата звернення : 18.04.2021).
- 92.Steinberg D., Shin M. Tensions in South Korean Political Parties: From Entourage to Ideology? Asian Survey. № 46(4). 2006. P. 517–537.
- 93.The National Assembly of the Republic of Korea. URL: <https://korea.assembly.go.kr:447/> (дата звернення: 11.06.2021).
- 94.The State of Democratic Governance in South Korea: From the Perspective of Ordinary Citizens. URL: <http://www.asianbarometer.org/publications/c0146d88c627d9342aa9b60088393f8d.pdf> (дата звернення: 16.09.2021).

95. Updated National Assembly Elected Candidate Statistics (Constituency Members) 2016. URL: <https://m.nec.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=1273&bcIdx=18837> (дата звернення: 04.07.2021).
96. Updated National Assembly Election Statistics (Proportional Representation Members) 2016. URL: <https://m.nec.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=1273&bcIdx=18838> (дата звернення: 17.08.2021).
97. Welfling M. B. Models, Measurement and Sources of Error: Civil Conflict in Black Africa. American Political Science Review. 1975. Vol. 69: December. P. 871 - 888.
98. Wong J. South Korea's Weakly Institutionalized Party System. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/abs/party-system-institutionalization-in-asia/south-koreas-weakly-institutionalized-party-system/DA04AC01EB1F6897B99462829930358C> (дата звернення: 15.05.2021).
99. 박근혜정부의 ‘맞춤형’ 빈곤정책은 빛좋은 개살구. («Індивідуальна» політика по подоланню бідності Пак Кинхе – лише красиві слова). 참여연대 URL: <https://www.peoplepower21.org/Welfare/1489582> (дата звернення: 12.06.2021).
100. 베이비붐세대인생 2 막준비] 임금피크제성공사례. (Покоління бейбібумеров – підготовка до другого життєвого етапу). 매일경. URL: <https://www.mk.co.kr/news/economy/view/2009/10/514390/> (дата звернення: 22.10.2021).
101. 성인 10 명중 5 명꼴 "정부세금정책부유층에유리" (5 з 10 осіб вважають, що податкова політика уряду вигідна заможнім громадянам). 매일경제. URL:

<https://www.mk.co.kr/news/economy/view/2019/01/14871/> (дата звернення: 12.09.2021).

102. 천사&칼럼] "나도사람이야, 돌덩이가아니라고"

김상혁어르신사연 («Я також людина, а не камінь» історія однієї людини похилого віку – Ким Санхьона). 전국천사무료급식소. URL: http://www.1004n.co.kr/content/05data/02_01.php?proc_type=view&a_num=16012307&b_num=34&rtm_url=%2Fcontent%2F05data%2F02_01.php%3F (дата звернення: 07.06.2021).

103. 폐업률 90%” 자영업위기? 문제는 ‘생존율. URL:

<http://mn.kbs.co.kr/news/view.do?ncd=4029966> (дата звернення : 18.04.2021).